

ARCHEOLOGIENOTA

MOLENSTRAAT TE WERVIK

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 2230

Rapport opgemaakt door:

Kontichsesteenweg 38

2630 Aartselaar

Projectcode:

Intern: 38152

Extern: 23385

AOE: 2024C331

COLOFON

Titel

Archeologienota

Molenstraat te Wervik

Auteur

Amke Juchtmans

Projectcodes

Intern: 38152

Extern: 23385

Agentschap Onroerend Erfgoed: 2024C331

Plaats en datum

Aartselaar, maart-juni 2024

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 2230

ISSN 2406-3940

Alle afbeeldingen zijn aangeleverd door ABO nv tenzij anders aangegeven.

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	3 april 2024	Interne draft
v1	10 april 2024	Externe draft
v2	15 april 2024	Definitieve versie
v3	30 mei 2024	Interne draft na aanpassing
v4	13 juni 2024	Externe draft na aanpassing
v5	14 juni 2024	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Amke Juchtmans
Business Unit Manager	Glenn De hooghe
Kwaliteitscontrole	Melissa Lamberts/Jan Coenaerts
General Director	Patrick Hambach

INHOUDSOPGAVE

DEEL 1 Verslag van resultaten	1
1 Inleiding	7
1.1 Administratieve gegevens	7
1.2 Aanleiding van het onderzoek en wettelijk kader	7
1.3 Afbakening van het projectgebied	8
1.4 Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie	8
2 Aard van de bedreiging	10
2.1 Huidige situatie	10
2.2 Toekomstige situatie	13
2.3 Impactanalyse	17
3 Landschappelijke analyse.....	18
3.1 Topografische situering.....	18
3.2 Bodemkundige situering	21
4 Archeologische voorkennis	25
4.1 Historische achtergrond.....	25
4.2 Inventarissen onroerend erfgoed.....	27
4.3 Cartografische en iconografische bronnen	40
4.4 Recente landschapsveranderingen	45
5 Besluit	49
6 Bibliografie	52
6.1 Cartografische bronnen	52
6.2 Literaire bronnen	52
6.3 Internetbronnen.....	53

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het projectgebied	8
Figuur 2: Luchtfoto uit 2022 met aanduiding van het projectgebied	11
Figuur 3: Huidige situatie projectgebied (Initiatiefnemer 2024) Van links naar rechts, van boven naar onder: Molenstraat (noord, richting het zuiden) – Bakkerstraat (noord, richting het noorden) Bakkerstraat (zuid, richting het noorden) – Molenstraat (kruispunt Bakkerstraat, Rekestraat en Tramstraat) Molenstraat (kruispunt Stationstraat) – Molenstraat/Steenakker (kruispunt Grauwe Zusterstraat) Rekestraat (zicht op Ommegangstraat/het noorden) – Rekestraat (zuid, richting het noorden).....	12
Figuur 4: Bestaande situatie projectgebied (Initiatiefnemer 2024)	15
Figuur 5: Toekomstige situatie projectgebied (Initiatiefnemer 2024)	16
Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied	18
Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel (1m) met waterlopen en aanduiding van het projectgebied, macroniveau	19
Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel (1m) met waterlopen en aanduiding van het projectgebied, microniveau	19
Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel (1m) met waterlopen en aanduiding van het projectgebied en de hoogteprofielen	20
Figuur 10: Hoogteprofiel N-Z	20
Figuur 11: Hoogteprofiel NW-ZO	20
Figuur 12: Skyview (factor 0,25 m) met aanduiding van het projectgebied	21
Figuur 13: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied	22
Figuur 14: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het projectgebied	23
Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied	23
Figuur 16: Potentiële bodemerosie per perceel met aanduiding van het projectgebied	24
Figuur 17: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied	24
Figuur 18: Visuele weergave van de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het projectgebied (IOE, 2024)	27
Figuur 19: Visuele weergave van de Centrale Archeologische Inventaris in ruimere omgeving (CAI, 2024)	29
Figuur 20: Visuele weergave van de Centrale Archeologische Inventaris in dichte omgeving (CAI, 2024) .	29
Figuur 21: Overzicht van uitgevoerd archeologisch onderzoek in de omgeving van het projectgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed 2024).....	35
Figuur 22: Stadsplan van Wervik door Jacob van Deventer (1550-1565) met aanduiding van het projectgebied (Koninklijke Bibliotheek van België).....	41
Figuur 23: Kaart van Sanderus (1641), met aanduiding van het projectgebied.....	42
Figuur 24: Fricx-kaart met aanduiding van het projectgebied	42
Figuur 25: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied	43
Figuur 26: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied	43
Figuur 27: Vandermaelen-kaart met aanduiding van het projectgebied	44
Figuur 28: Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied	44
Figuur 29: Topografische kaart van 1873 met aanduiding van het projectgebied.....	45
Figuur 30: Topografische kaart van 1939 met aanduiding van het projectgebied.....	46
Figuur 31: Topografische kaart van 1969 met aanduiding van het projectgebied.....	46
Figuur 32: Orthofotomozaïek uit 1971 met aanduiding van het projectgebied	47
Figuur 33: Orthofotomozaïek uit 1988 met aanduiding van het projectgebied	47
Figuur 34: Meest recente orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied.....	48

Figuur 35: Overzicht van het archeologisch advies met betrekking tot het projectgebied.....	51
---	----

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Overzicht geplande werkzaamheden (Initiatiefnemer 2024).....	14
Tabel 2: Tabel met de locatie van het onroerend erfgoed langs het projectgebied (IOE, 2024)	28
Tabel 3: Overzicht van de CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied (CAI 2024)	34
Tabel 4: Overzicht van de publicaties in de omgeving van het projectgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2024).....	37

1 INLEIDING

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectgegevens	
Naam + adres projectgebied	
- Straat + nr.:	Molenstraat
- Postcode:	8940
- Fusiegemeente:	Wervik
Lambertcoördinaten (1972; EPSG:31370)	Bereik: 56.583,1025792553191422; 164.108,1098507692222483 56.821,6610460794254323; 164.564,0730123519897461
Kadaster	
- Gemeente:	Wervik
- Afdeling:	1 AFD/WERVIK/
- Sectie:	C
- Percelen:	Openbaar domein
Onderzoekstermijn	Maart-April 2024
Oppervlakten:	- Betrokken percelen: 8.454,62 m² - Projectgebied: 8.454,62 m² - Geplande bodemingreep: 8.454,62 m² - Lengte lijntracé: ca. 922 m - Onderzoeksgebied: ca. 497 m²

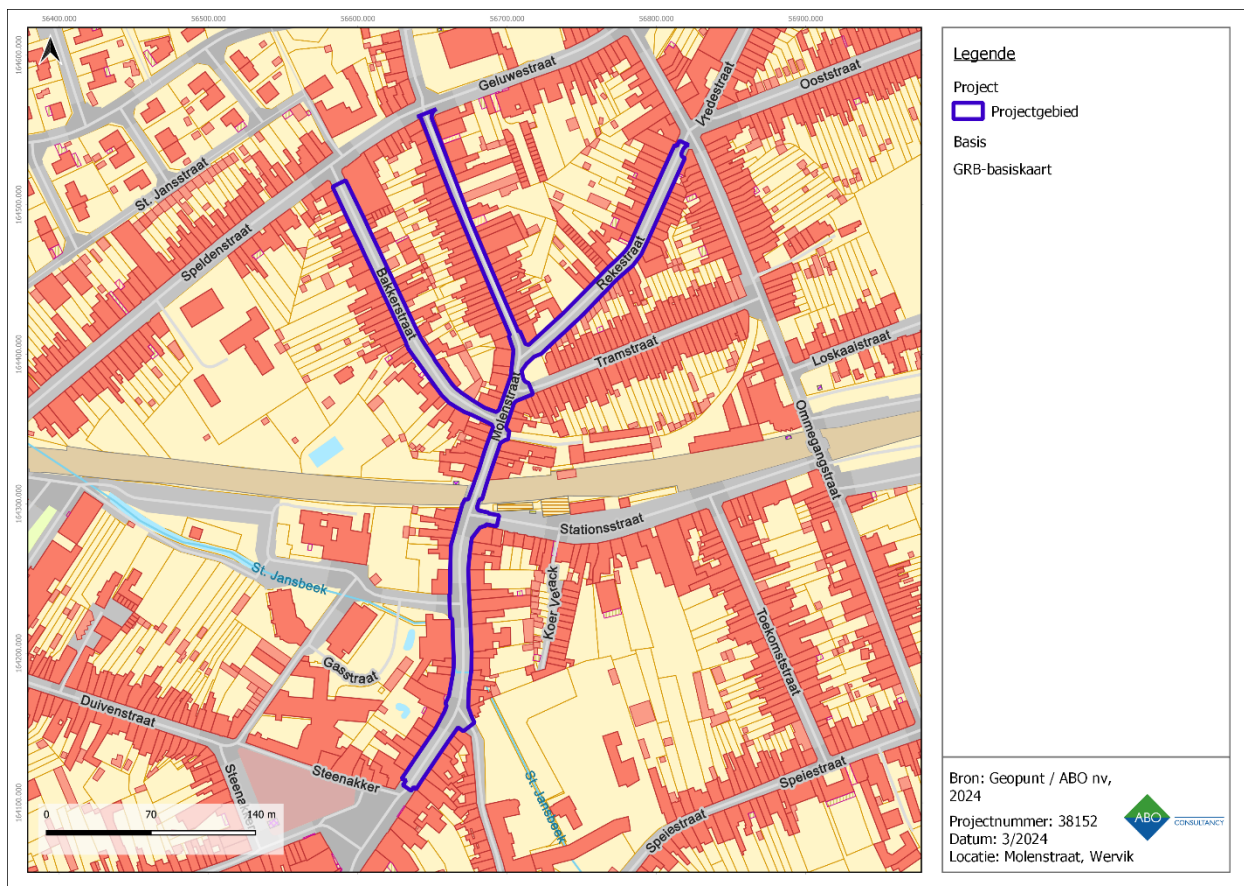
1.2 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK EN WETTELIJK KADER

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. **Het betreft een herwerking van de archeologienota met [ID 10204 \(2018K253\)](#), opgemaakt door ABO nv in 2019, waarvan akte werd genomen.** Daar de plannen werden gewijzigd, dient een nieuwe archeologienota te worden opgesteld. Het advies werd daarbij gewijzigd.

De geplande werkzaamheden aan de **Molenstraat, Bakkerstraat, Rekestraat en Steenakker** (met aansluiting op de Tramstraat, Stationsstraat en Grauwe Zusterstraat) te **Wervik** houden de aanleg van **een gescheiden rioleringsstelsel en een nieuw wegenisontwerp zonder uitbreiding** in. De geplande werken van 8.454,62 m² worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Het projectgebied valt buiten een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Verder bevindt het zich buiten een definitief of tijdelijk beschermde archeologische site maar wel **deels in een vastgestelde archeologische zone**. Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze werken van toepassing zijn de 300 m² overschrijdt en de geplande werken meer dan 100 m² zullen inhouden, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het bureauonderzoek moet uitwijzen of een onderzoek met ingreep in de bodem mogelijk en wenselijk is voor het projectgebied.

1.3 AFBAKENING VAN HET PROJECTGEBIED

Het projectgebied ligt in het Openbaar domein (Wervik, afdeling 1 AFD/WERVIK/, sectie C), ter hoogte van de Molenstraat, Bakkerstraat, Rekestraat, Steenakker, Tramstraat, Stationsstraat en Grauwe Zusterstraat te Wervik, provincie West-Vlaanderen. Het gehele projectgebied bevindt zich ter hoogte van de openbare weg (Figuur 1). In totaal beslaat het een oppervlakte van ca. 8.454,62 m². De lengte van het tracé bedraagt ca. 922 m.

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het projectgebied

1.4 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota heeft als doel na te gaan welke archeologische resten er te verwachten zijn ter hoogte van het projectgebied en in welke mate deze bedreigd worden door de nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek in deze archeologienota heeft drie objectieven:

- Er wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied;
- Er wordt nagegaan welke bewaring te verwachten is en in welke mate ze bedreigd worden door de geplande bodemingrepen;
- Er wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

De gegevens waarop het onderzoek gebaseerd is, worden gehaald uit de door de initiatiefnemer aangeleverde plannen in combinatie met bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten. Het is steeds de bedoeling om het archeologisch verwachtingsprofiel te confronteren met de aard van de geplande werken om zo de impact ervan op het bodemarchief te bepalen.

De volgende stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- Een studie van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het projectgebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe worden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- Een studie van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het Projectgebied (hfst. 4). Hierbij worden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een advies geformuleerd omtrent een eventueel archeologisch vooronderzoek, een vervolgonderzoek, een *in situ* bewaring of een 'geen maatregelen'.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

De plannen van de bestaande toestand en de ontwerpplannen van de nieuwe situatie die zijn aangeleverd door de initiatiefnemer zijn als bijlagen toegevoegd aan deze archeologienota om de leesbaarheid te garanderen. De dieptes van de rioleringen die op deze plannen zijn weergegeven zijn exclusief de fundering. Om de uit te graven diepte te bepalen dient hier ca. 50 cm bijgeteld te worden. De diepte van de rioleringen die op de plannen, in de tekst, tabellen en figuren hieronder worden aangegeven staan voor de BOK (binnenkant van de onderkant van de buis) tenzij anders vermeld.

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de Molenstraat, Steenakker, Rekestraat en Bakkerstraat, met aansluiting aan de Tramstraat, Stationsstraat en Grauwe Zusterstraat te Wervik (Figuur 2, Figuur 3). Deze wegen zijn opgebouwd uit betonstraatsteen, asfalt, kasseien en klinkers. Onder het wegdek bevindt zich reeds een gemengd rioleringsstelsel, waarbij het afvalwater en hemelwater gelijktijdig worden afgevoerd. De bijhorende aanlegseuven, de aanleg van de weginfrastructuur en de aanwezige nutsleidingen aan weerszijden van het tracé hebben reeds een verstoring van het bodemarchief met zich meegebracht. De huidige situatie wordt weergegeven in Tabel 1, op Figuur 4 en op de plannen van de initiatiefnemer in bijlage. Daarnaast worden ze hieronder per straat verder toegelicht.

2.1.1.1 *MOLENSTRAAT – STEENAKKER*

Ter hoogte van de Molenstraat en Steenakker, die in elkaars verlengde liggen, is het projectgebied vandaag de dag verhard en in gebruik als wegenis. De weg is opgebouwd uit betonstraatsteen en asfalt (weg), klinkers (voetpad) en kasseien (parkeerstrook), met enkele groenaanplantingen. De aanleg hiervan bracht over de gehele breedte van de twee straten een verstoring tot ca. 60 cm-mv met zich mee (wegdek ca. 20 cm, fundering ca. 40 cm).

Daarnaast zijn er reeds diverse nutsleidingen en een gemengd rioleringsstelsel aanwezig onder het wegdek. De riolering bevindt zich onder het midden van de rijbaan, met uitzondering van het meest zuidelijke deel van de straat, waar ze zich meer aan de zijkant (oost) bevindt. Voor de aanlegseuven van het rioleringsstelsel kan daarbij een verstoring breedte van ca. 1,50 tot 1,80 m worden gerekend, tot een diepte van ca. 3,60 m-mv. Voor de aanlegseuven van de nutsleidingen komt daar nog een verstoring breedte van ca. 1 m breed en diep aan weerszijden van de weg bij. Dit brengt de bestaande verstoring breedte voor de aanlegseuven in totaal op 3,50 tot 3,80 m. Op de locatie van de rioleringskoker bedroeg de aanlegseuf plaatselijk tot 4,60 m breed.

2.1.1.2 *BAKKERSTRAAT*

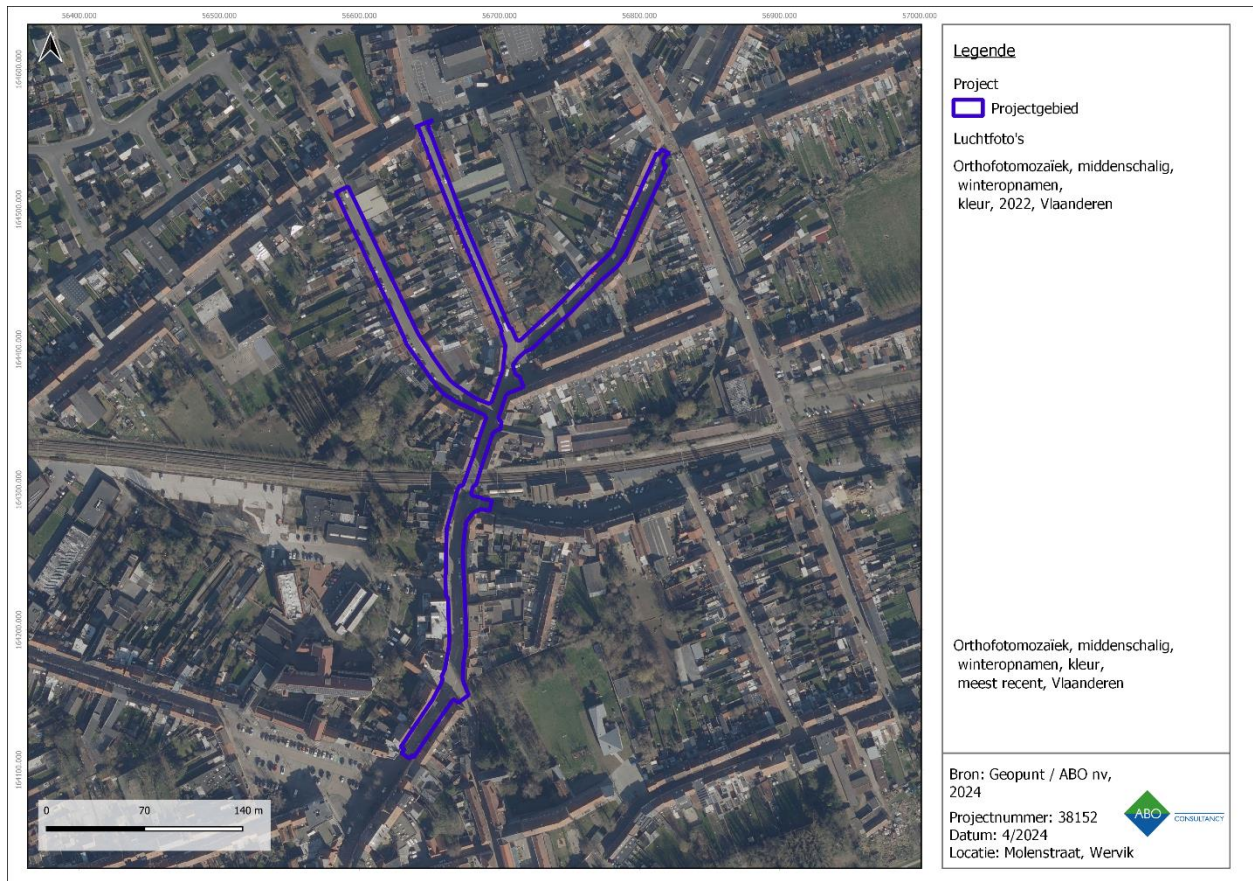
De situatie ter hoogte van de Bakkerstraat is gelijkaardig aan die van de Molenstraat. Ook hier is het projectgebied vandaag de dag volledig verhard en in gebruik als weg (uit betonstraatsteen en kasseien), met aan weerszijden een trottoir (uit klinkers). De bestaande verstoring diepte bedraagt daarbij ca. 60 cm-mv (wegdek ca. 20 cm, fundering ca. 40 cm).

Daarnaast zijn er ook reeds diverse nutsleidingen en een gemengd rioleringsstelsel aanwezig onder het wegdek. De riolering bevindt zich onder het midden van de rijbaan. Voor de aanlegseuven van het rioleringsstelsel kan daarbij een verstoring breedte van ca. 1,30 tot 1,40 m worden gerekend, tot een diepte van ca. 3,07 m-mv. Voor de aanlegseuven van de nutsleidingen komt daar nog een verstoring breedte van ca. 1 m breed en diep aan weerszijden van de weg bij. Dit brengt de bestaande verstoring breedte voor de aanlegseuven in totaal op 3,30 tot 3,40 m.

2.1.1.3 REKESTRAAT

Ter hoogte van de Rekestraat bestaat het wegdek eveneens uit betonstraatsteen, kasseien (weg) en klinkers (voetpaden), met een bestaande verstoringsdiepte van ca. 60 cm-mv (wegdek ca. 20 cm, fundering ca. 40 cm).

Ook hier werden er reeds diverse nutsleidingen en een gemengd rioleringsstelsel onder het wegdek aangelegd. De riolering bevindt zich onder het midden van de rijbaan. Voor de aanleg sleuven in functie van het rioleringsstelsel kan daarbij een verstoringsbreedte van ca. 1,60 tot 1,90 m worden gerekend, tot een diepte van ca. 3,47 m-mv. Voor de aanleg sleuven van de nutsleidingen komt daar nog een verstoringsbreedte van ca. 1 m breed en diep aan weerszijden van de weg bij. Dit brengt de bestaande verstoringsbreedte voor de aanleg sleuven in totaal op 3,60 tot 3,90 m.

Figuur 2: Luchtfoto uit 2022 met aanduiding van het projectgebied

Figuur 3: Huidige situatie projectgebied (Initiatiefnemer 2024)

Van links naar rechts, van boven naar onder:

- Molenstraat** (noord, richting het zuiden) – **Bakkerstraat** (noord, richting het noorden)
- Bakkerstraat** (zuid, richting het noorden) – **Molenstraat** (kruispunt Bakkerstraat, Rekestraat en Tramstraat)
- Molenstraat** (kruispunt Stationstraat) – **Molenstraat/Steenakker** (kruispunt Grauwe Zusterstraat)
- Rekestraat** (zicht op Ommegangstraat/het noorden) – **Rekestraat** (zuid, richting het noorden)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.2.1 AANLEG RIOLERING

In de Molenstraat, Bakkerstraat en Rekestraat wordt een RWA- en DWA-leiding (gescheiden riolering) voor respectievelijk droogweerafvoer en regenwaterafvoer aangelegd, gecombineerd met een nieuw wegenisontwerp zonder uitbreiding. Daarbij wordt de aansluiting gemaakt naar de Tramstraat, Stationsstraat, Grauwe Zusterstraat en Steenakker. De geplande werkzaamheden worden in onderstaande tabel (Tabel 1) en paragrafen toegelicht. De plannen van de initiatiefnemer (Figuur 4, Figuur 5) met een overzicht van de geplande werken werden ter bevordering van de leesbaarheid ook opgenomen in bijlage.

De nieuwe gescheiden riolering is gelokaliseerd in een zone waar zich vandaag de dag reeds een gemengd rioleringsstelsel en diverse nutleidingen bevinden. De geplande vernieuwingen aan het wegdek houden geen uitbreiding in. Voor de realisatie van de nieuwe riolering zal er gebruik worden gemaakt van open sleuven. Daarnaast zal er een doorpersing onder de spoorweg plaatsvinden. Daar de geplande werkzaamheden zich binnen een reeds sterk verstoorde zone bevinden, wordt de impact op het bodemarchief dan ook eerder laag ingeschat.

2.2.1.1 *MOLENSTRAAT - STEENAKKER*

In de Molenstraat en Steenakker, die in elkaars verlengde liggen, wordt een gescheiden rioleringsstelsel aangelegd, gecombineerd met een nieuw wegenisontwerp zonder uitbreiding. De diameter van de DWA-riolering varieert daarbij van 300 tot 600 mm en bij de RWA-riolering van 300 tot 1000 mm. De breedte van de aanleg sleuf zal daarbij 2,6 tot 3,6 m bedragen, met een maximale diepte van 4,10 m-mv. De diepte van de wegkoffer bedraagt maximaal 62 cm-mv. Ter hoogte van de Molenstraat, tussen de Stationsstraat en Grauwe Zusterstraat, wordt ook een bestaande rioleringskoker heraangelegd. Aangezien het hier een heraanleg betreft zal dit geen nieuwe bodemverstoring met zich meebrengen. Dit geldt eveneens voor het meest noordelijke deel van de Molenstraat, waar enkel een nieuwe toplaag voor het wegdek voorzien wordt.

2.2.1.2 *BAKKERSTRAAT*

In de Bakkerstraat wordt een gescheiden rioleringsstelsel aangelegd, gecombineerd met een nieuw wegenisontwerp zonder uitbreiding. De diameter van de DWA-riolering zal 300 mm bedragen, bij de RWA-riolering zal deze tussen van 400 tot 500 mm variëren. De breedte van de aanleg sleuf zal daarbij 1,80 tot 1,90 m bedragen, de diepte maximaal 3,16 m-mv en de diepte van de wegkoffer maximaal 62 cm-mv.

2.2.1.3 *REKESTRAAT*

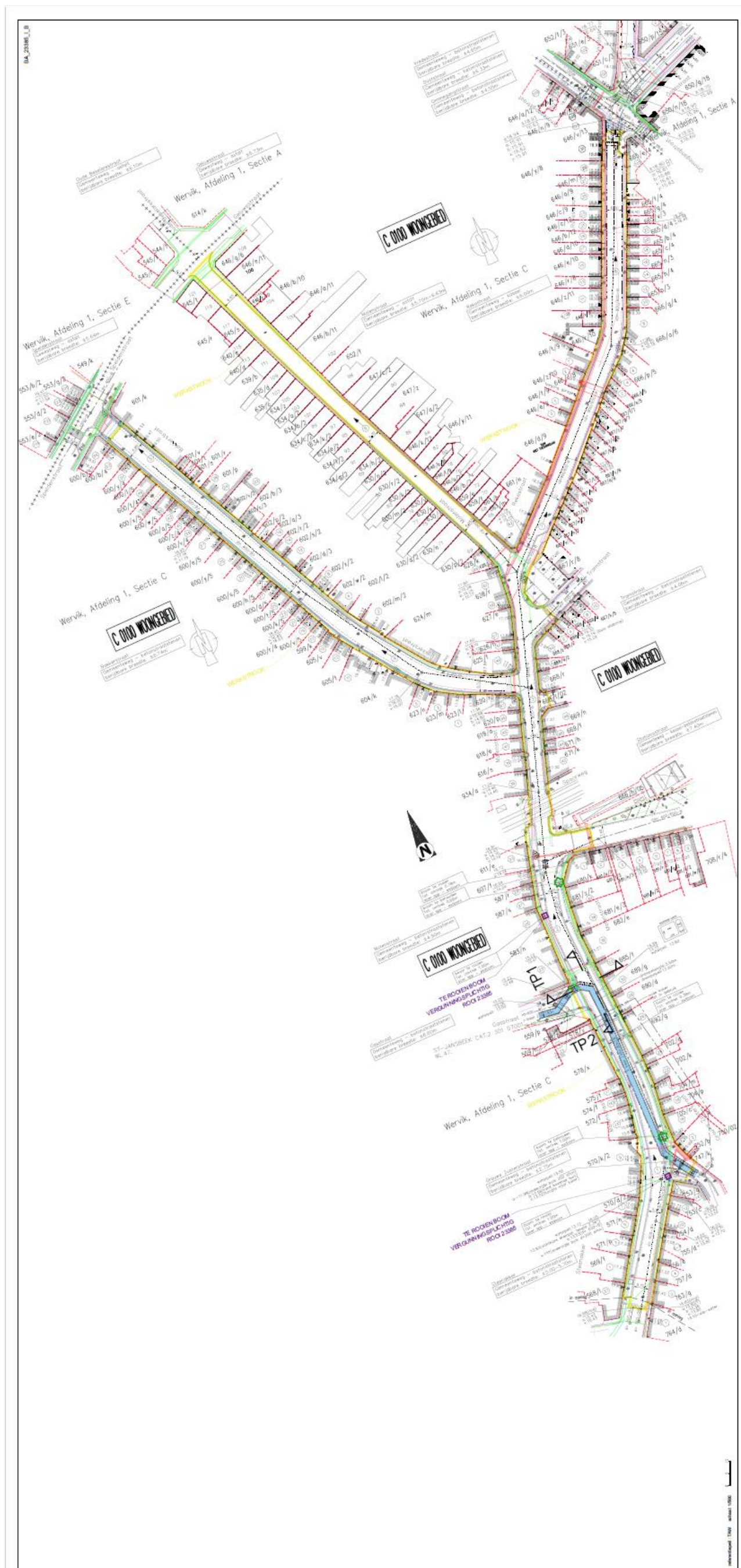
In de Rekestraat wordt een gescheiden rioleringsstelsel aangelegd, gecombineerd met een nieuw wegenisontwerp zonder uitbreiding. De diameter van de DWA-riolering zal 400 mm bedragen en van de RWA-riolering 700 mm. De breedte van de aanleg sleuf zal daarbij 2,10 m bedragen, de diepte maximaal 3,47 m-mv en de diepte van de wegkoffer maximaal 62 cm.

2.2.2 WEGHERSTEL

De wegen op het rioleringstracé worden opgebroken en na de werken volgens een nieuw wegenisontwerp zonder uitbreiding heraangelegd. De geplande verstoring diepte bedraagt daarbij ca. 62 cm-mv. Gezien de bestaande verharding reeds een quasi gelijkaardige verstoring van het bodemarchief met zich meebracht (ca. 60 cm-mv), is de impact van deze werken dan ook verwaarloosbaar tot onbestaande.

Locatie	Toekomstige situatie	Toekomstige diameter buis	Bestaande verstoringsdiepte	Toekomstige diepte aanleg sleuf en weggroef	Bestaande verstoringsbreedte	Toekomstige breedte aanleg sleuf
Molenstraat Steenakker (met aansluiting op Tramstraat, Stationstraat en Grauwe Zusterstraat)	- Aanleg DWA - Aanleg RWA Nieuw wegdek	300 tot 600 mm 300 tot 1000 mm Koker 2,00 x 1,80 m	Tot ca. 3,60 m-mv Tot 62 cm-mv	Maximaal ca. 4,10 m-mv Tot 62 cm-mv	3,50 tot 3,80 m = 1,50 tot 1,80 m + 2 x 1,00 m (aanleg sleuf riolering + aanleg sleuven nutsleidingen aan weerszijden van de weg) Koker: ca. 4,60 m + Volledige breedte van de weg	2,60 – 3,60 m Koker: ca. 4,60 m (heraanleg)
Bakkerstraat	- Aanleg DWA - Aanleg RWA Nieuw wegdek	300 mm 400 tot 500 mm	Tot ca. 3,07 m-mv Tot 62 cm-mv	Maximaal ca. 3,16 m-mv Tot 62 cm-mv	3,30 tot 3,40 m = 1,30 tot 1,40 m + 2 x 1,00 m (aanleg sleuf riolering + aanleg sleuven nutsleidingen aan weerszijden van de weg) + Volledige breedte van de weg	1,80 – 1,90 m
Rekestraat	- Aanleg DWA - Aanleg RWA Nieuw wegdek	400 mm 700 mm	Tot ca. 3,47 m-mv Tot 62 cm-mv	Maximaal ca. 3,47 m-mv Tot 62 cm-mv	3,6 tot 3,9 m = 1,60 tot 1,90 m + 2 x 1,00 m (aanleg sleuf riolering + aanleg sleuven nutsleidingen aan weerszijden van de weg) + Volledige breedte van de weg	2,10 m

Tabel 1: Overzicht geplande werkzaamheden (Initiatiefnemer 2024)

Figuur 4: Bestaande situatie projectgebied (Initiatiefnemer 2024)

Figuur 5: Toekomstige situatie projectgebied (Initiatiefnemer 2024)

2.3 IMPACTANALYSE

Wanneer de huidige en toekomstige situatie met elkaar vergeleken worden, kan vastgesteld worden dat ter hoogte van de geplande werken het bodemarchief reeds sterk verstoord werd door de aanleg van een gemengd rioleringsstelsel, diverse nutsleidingen en het wegdek:

- De breedte van de aanleg sleuven voor de **bestaande rioleringen en nutsleidingen** varieerden tussen de 3,30 m en 3,90 m (plaatselijk tot 4,60 m), de geschatte verstoringsdiepte tussen de 1 m-mv (aan weerszijden van de weg) en 3,07 en 3,60 m-mv (onder het wegdek).

De huidige plannen houden onder andere de aanleg van **een nieuwe, gescheiden riolering** in. De breedte van de aanleg sleuven zal daarbij 2,60 tot 3,60 m (plaatselijk tot 4,60 m), met een maximale diepte van 4,10 m-mv (Molenstraat en Steenakker); 1,80 tot 1,90 m, met een maximale diepte van 3,16 m-mv (Bakkerstraat); en 2,10 m, met een maximale diepte van 3,47 m-mv, bedragen.

Daar de werken voor het grootste deel van het projectgebied overlappen met de bestaande verstoring, wordt de impact op het bodemarchief dan ook eerder laag ingeschat.

In het **zuiden van Molenstraat (aansluitend op Steenakker)**, waar de werken aansluiten op eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek¹, wordt de nieuwe, gescheiden riolering echter onder het midden van de rijbaan voorzien, waar de bestaande zich meer aan de zijkant (oost) van de rijbaan bevindt. **Op deze locatie lijkt een grotere impact op het bodemarchief dan ook reëel.**

- Daarnaast heeft ook de aanleg van de **weginfrastructuur** een verstoring van het bodemarchief met zich meegebracht. Hiervoor moet circa 60 cm gerekend worden over het gehele projectgebied (wegdek 20 cm, fundering ca. 40 cm).

Over het gehele projectgebied wordt een vernieuwing van het wegdek gepland tot ca. 62 cm-mv, **waarbij echter geen, of een verwaarloosbare, nieuwe bodemverstoring zal optreden.**

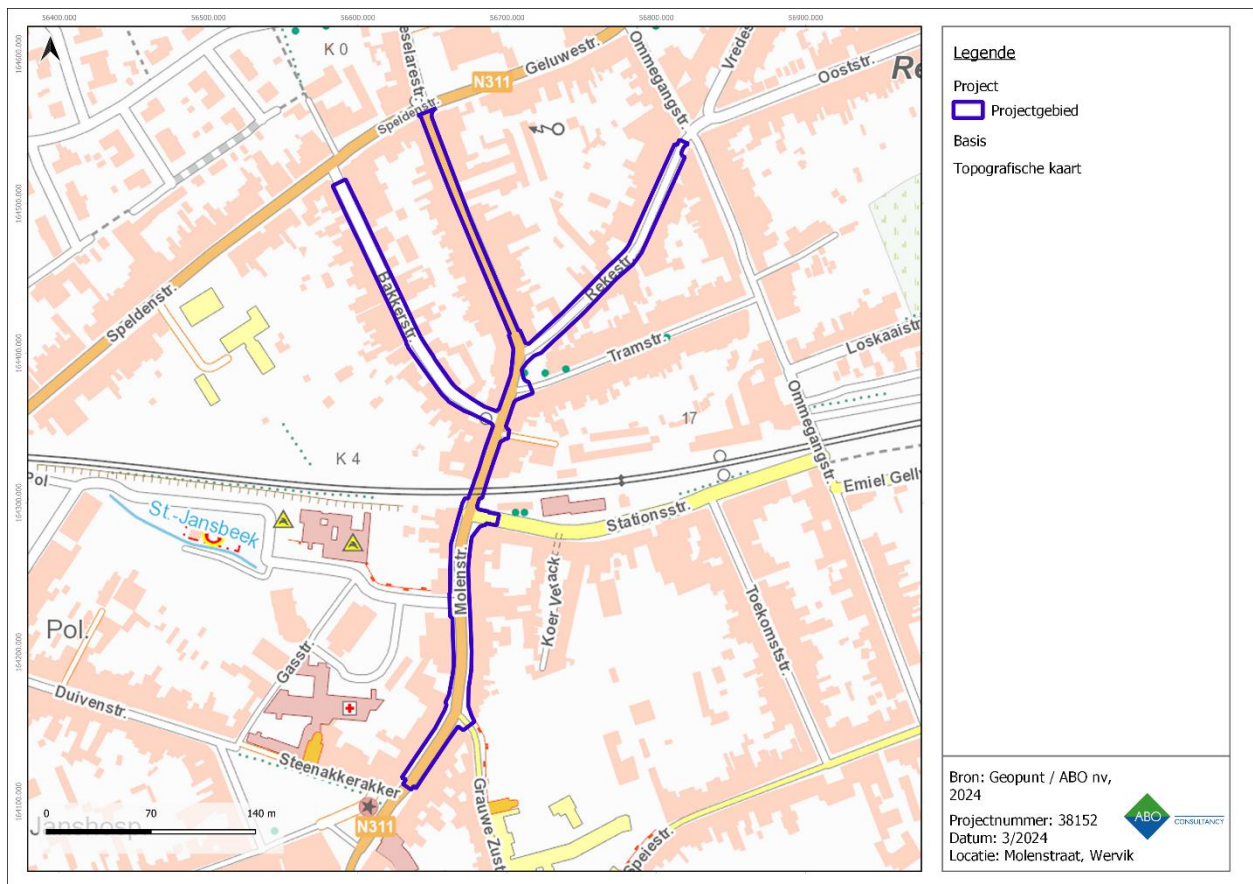
¹ Vanhecke, Lefere, 2022.

3 LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

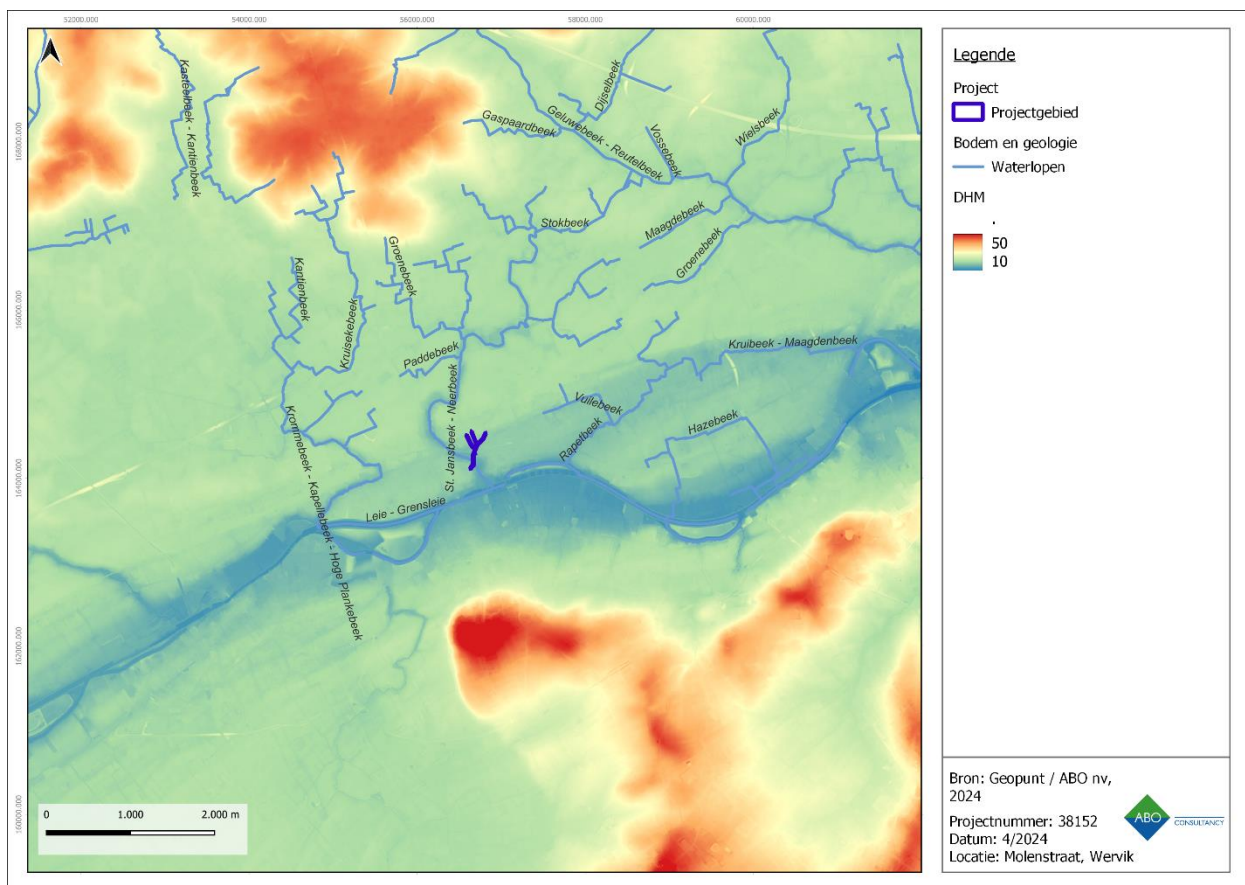
Het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de Molenstraat, Rekestraat, de Bakkerstraat en een klein gedeelte van de Steenakker, Tramstraat, Stationsstraat en Grauwe Zusterstraat in Wervik in de provincie West-Vlaanderen. Wervik is een stad langs de Leie, die de grens met Frankrijk vormt (Figuur 6). De spoorweg naar Kortrijk doorkruist het lijntracé.

Het reliëf wordt weergegeven in de vorm van een Digitaal Hoogtemodel en de Skyview (Figuur 7, Figuur 8, Figuur 12). Morfologisch gezien behoort Wervik tot de 'zuidelijke uitlopers van de Vlaamse Vallei'.² Het studiegebied bevindt zich op het afdalende gedeelte, tussen 15 en 20 m TAW. Het tracé daalt van het noorden naar het zuiden en is gelegen tussen 18,67 en 15 m TAW (noord-zuid) en 19,29 en 17,39 m TAW (noordwest-zuidoost) (Figuur 9, Figuur 10, Figuur 11). Landschappelijk gezien bevindt het projectgebied zich op een interessante locatie. Op de kaarten is te zien dat het zich op een gemiddelde hoogte van 19 m TAW bevindt en in een gradiëntzone tussen de noordelijk gelegen 'zuidelijke uitlopers van de Vlaamse Vallei' en de zuidelijk gelegen Leievallei gelegen is. Daarnaast zijn er diverse waterlopen dichtbij. De Sint-Jansbeek stroomt in het zuiden van het tracé in de Molenstraat in zuidelijke richting af naar de Leie, die zich op ongeveer 500 m ten zuiden van het projectgebied bevindt. Hoger gelegen gebieden waren in het verleden een aantrekkelijke plek om te vestigen. Prehistorische bewoning concentreerde zich meestal ook rond waterlopen, omdat rivieren een belangrijke bron van drinkwater en voedsel vormden. Doordat het projectgebied zich in een gradiëntzone bevindt en bij diverse waterlopen is gesitueerd, stijgt het potentieel voor eventuele sporen voor menselijke activiteiten in het verleden.

Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied

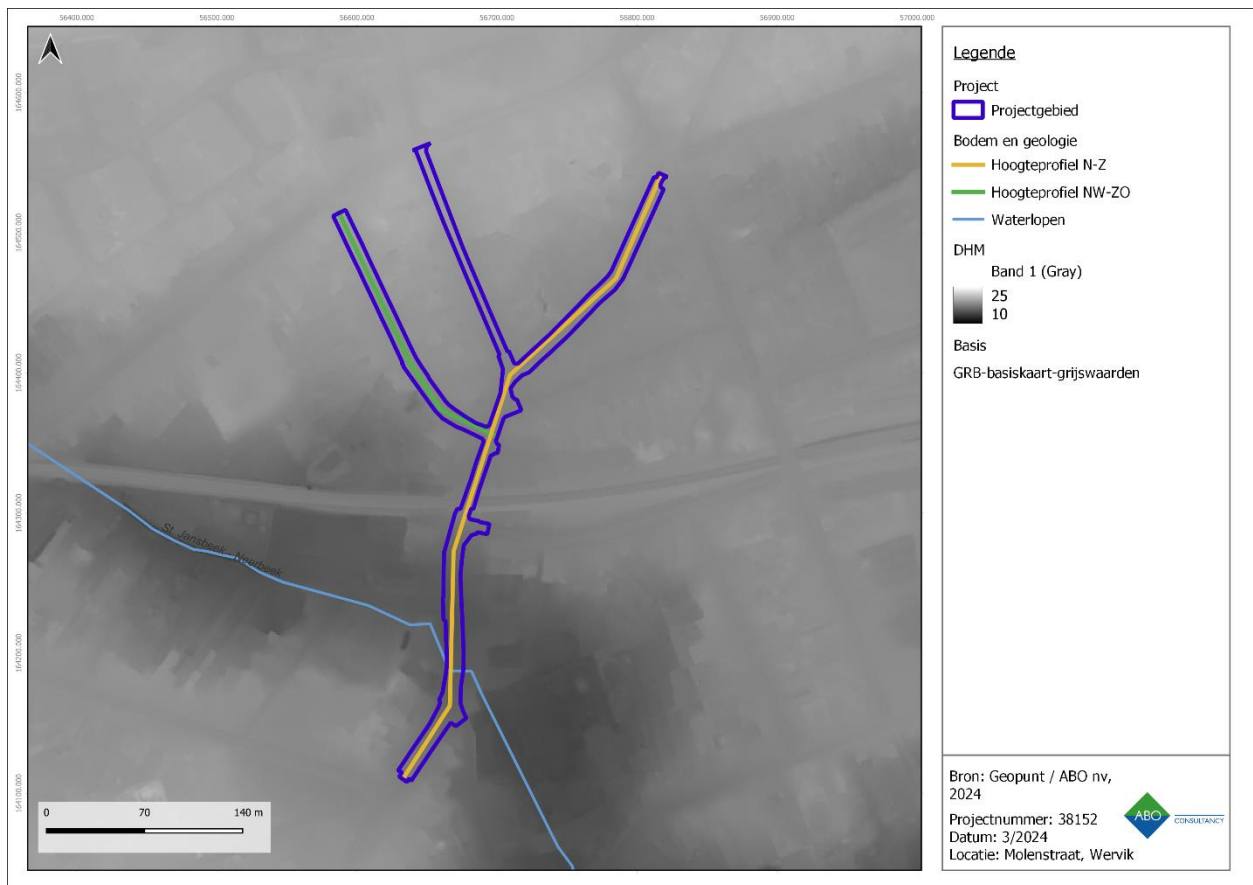
² Matthijs 2002, 5

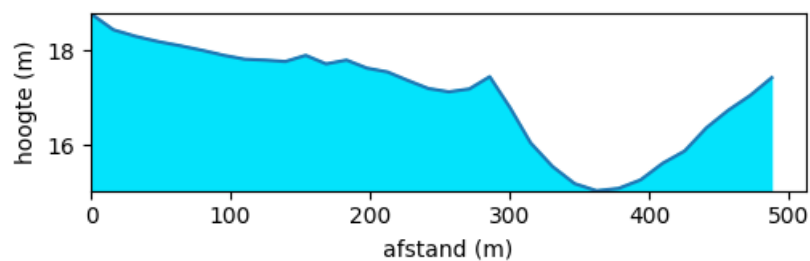
Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel (1m) met waterlopen en aanduiding van het projectgebied, macroniveau

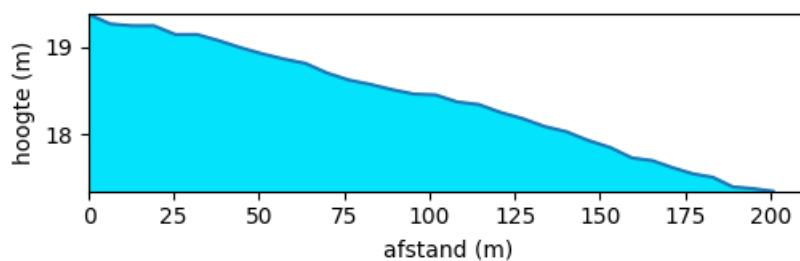
Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel (1m) met waterlopen en aanduiding van het projectgebied, microniveau

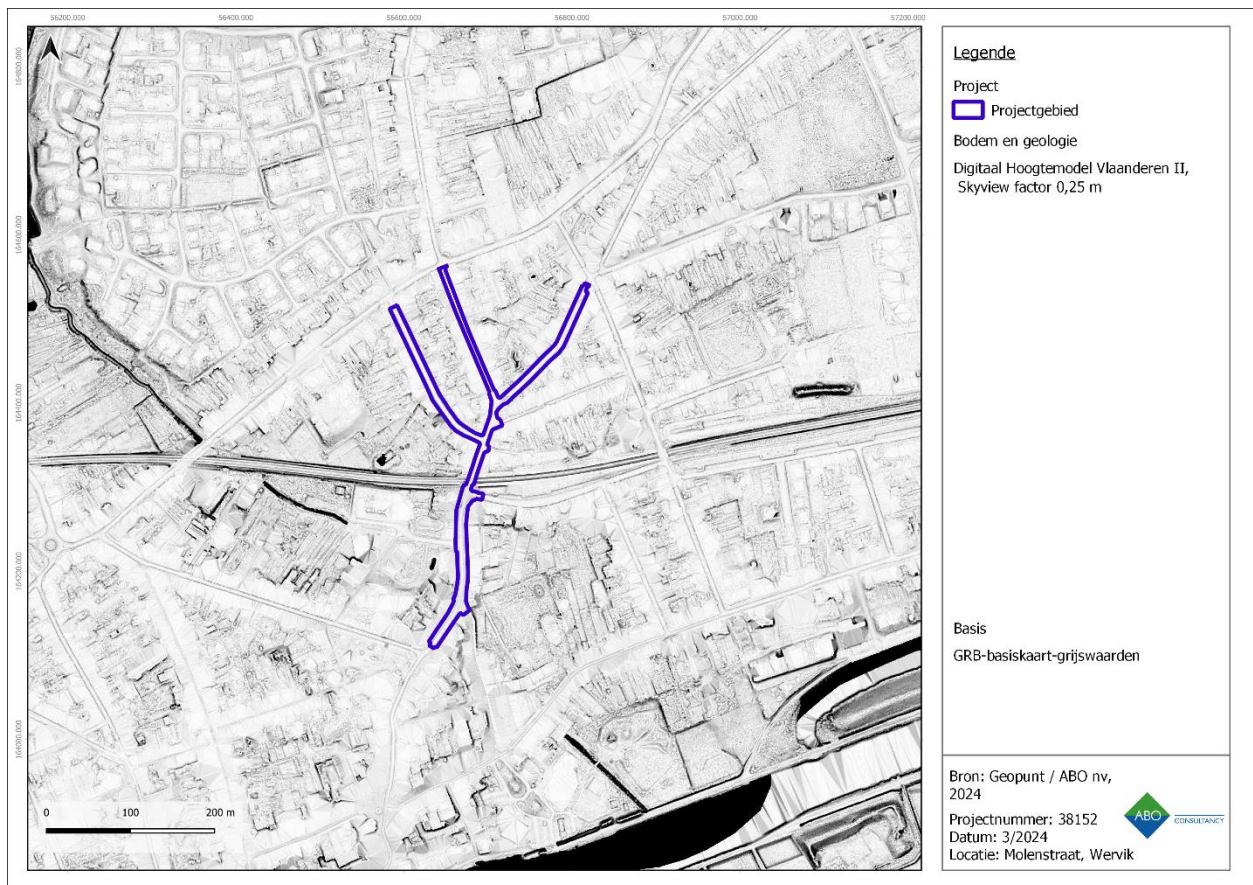
Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel (1m) met waterlopen en aanduiding van het projectgebied en de hoogteprofielen

Figuur 10: Hoogteprofiel N-Z

Figuur 11: Hoogteprofiel NW-ZO

Figuur 12: Skyview (factor 0,25 m) met aanduiding van het projectgebied

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

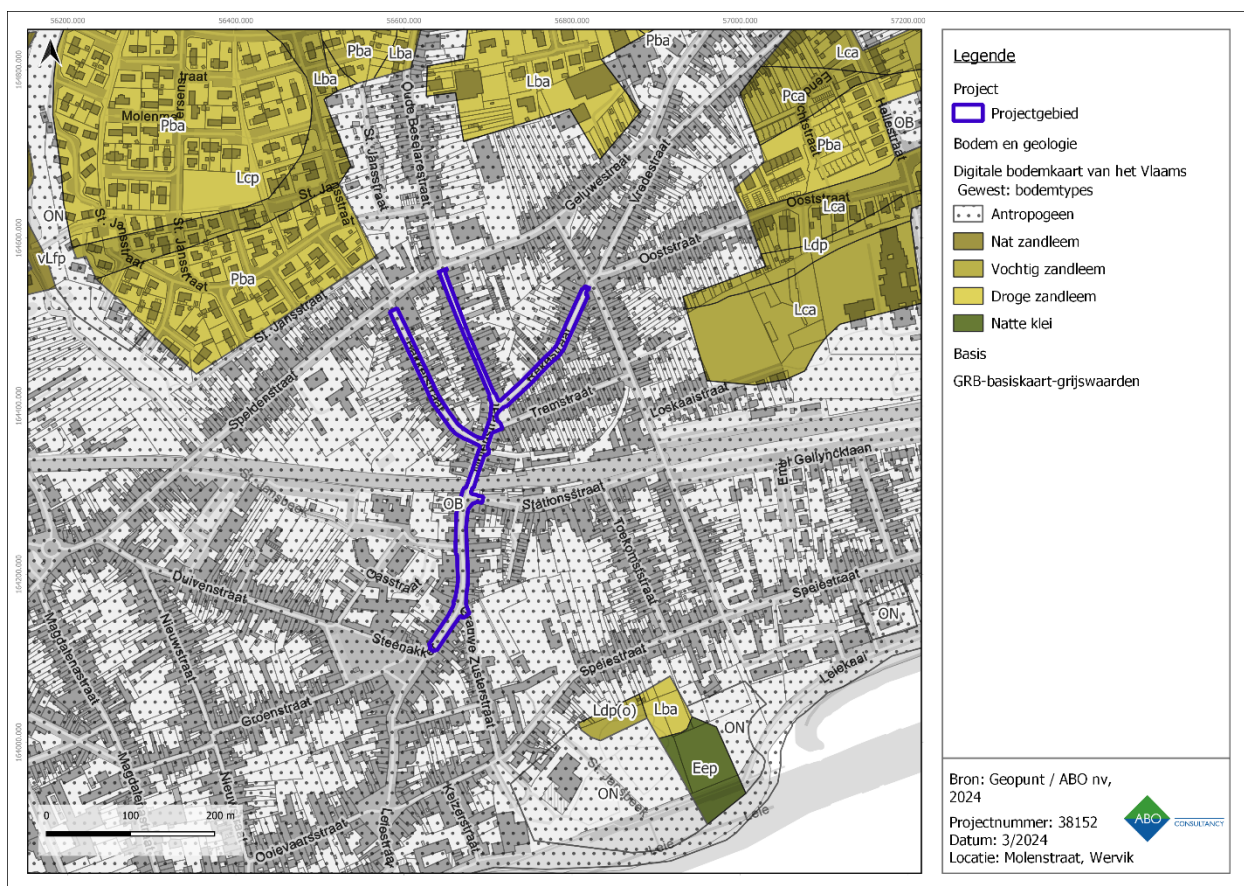
Volgens de gedigitaliseerde bodemkaart (1950-1970) staat het gehele projectgebied gekarteerd als OB-bodem (Figuur 13). In sommige gevallen kunnen menselijke ingrepen een dergelijke impact gehad hebben op de bodem, dat de oorspronkelijke bodemopbouw sterk gewijzigd of zelfs vernietigd werd. In het geval van een OB-bodem gaat het om gronden die sterk gewijzigd werden door bebouwing of om bodems die niet gekarteerd konden worden. Het is mogelijk dat ter hoogte van dergelijke karteringen er een verstoring heeft plaatsgevonden, maar dit is geen doorslaggevend argument voor het ontbreken van archeologische erfgoedwaarden. Het is mogelijk dat de natuurlijke bodemopbouw er overeenkomt met de bodems die in de omgeving gekarteerd zijn. In de nabije omgeving werden o.a. Pba-, Lca- en Lba-bodems gekarteerd. Deze bestaan uit droge, lichte zandleembodems met textuur B horizont (Pba); matig droge zandleembodems met textuur B horizont (Lca) en droge zandleembodems met textuur B horizont (Lba).

Volgens de Quartairgeologische kaart (schaal 1:200 000) bevindt het tracé zich op profieltypes 3 en 3a (Figuur 14). Profieltype 3 wordt gekenmerkt door eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen en/of hellingafzettingen van het Quartair, bovenop fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Bij profieltype 3a komen er nog jongere fluviale afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat Weichseliaan) voor. Vermoedelijk gaat het om afzettingen van de Sint-Jansbeek en de Leie.

Het projectgebied ligt op de Tertiaire afzettingen van de formatie van Kortrijk (Lid van Moen (KoMo)), die gevormd is tijdens het Ypresiaan en vroeg-Eoceen (ca. 52 miljoen jaar oud). Deze formatie wordt gekenmerkt door grijze klei tot silt, is kleihoudend, bevat kleilagen en er komen nummuliet (*Nummulites planulatus*) in voor (Figuur 15).

Op de potentiële bodemerosiekaart is het projectgebied niet gekarteerd. De potentiële bodemerosie in de directe omgeving van het projectgebied is gekarteerd van zeer laag tot medium. Een lage impact van erosie bevordert de bewaring van de bodemopbouw en bijgevolg ook van eventueel aanwezige archeologische resten (Figuur 16).

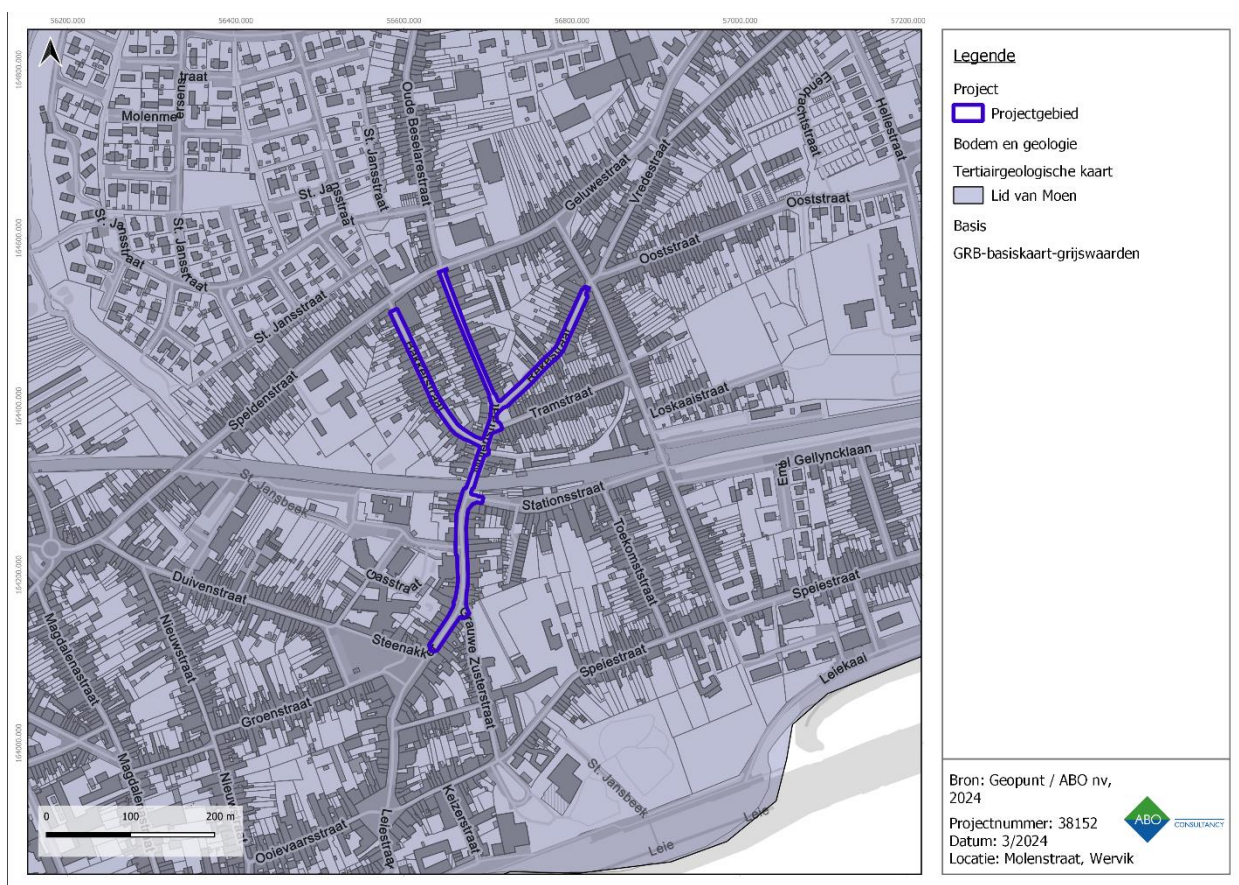
Het projectgebied is volgens de bodembedekkingskaart in gebruik als autowegen met aan weerskanten bebouwing. Deze kaart is weinig aanvullend en bevestigt hierbij de GRB (Figuur 17).

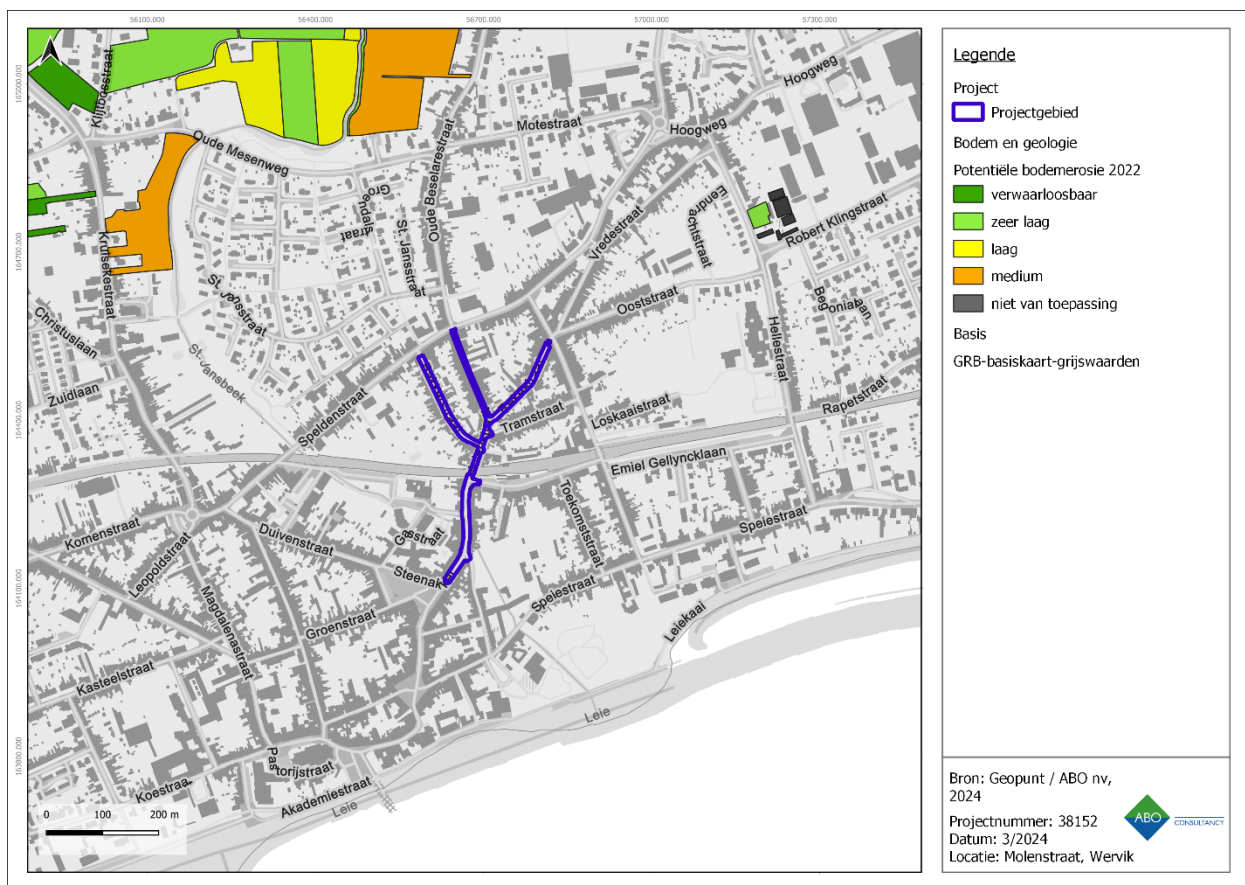
Figuur 13: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied

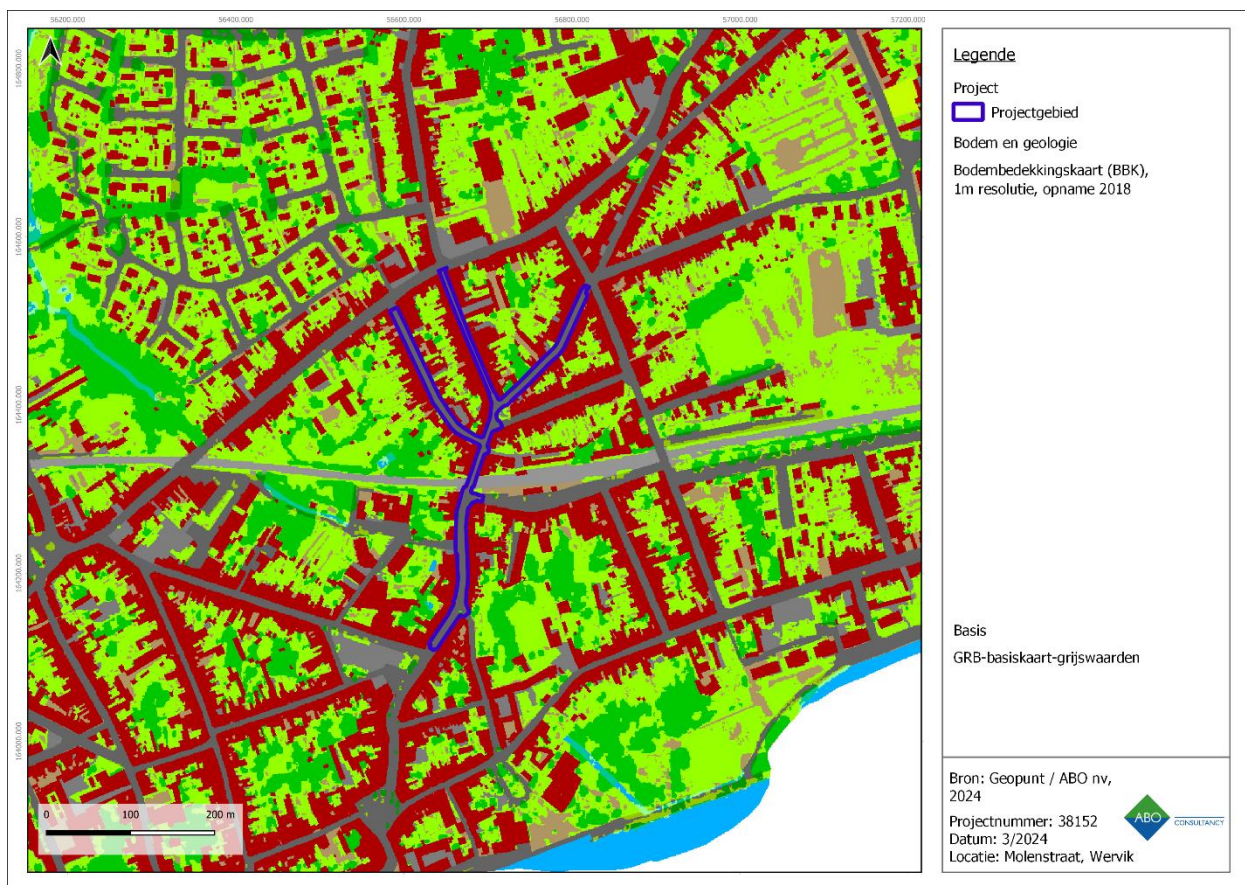
Figuur 14: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het projectgebied

Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied

Figuur 16: Potentiële bodemerosie per perceel met aanduiding van het projectgebied

Figuur 17: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied

4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1 HISTORISCHE ACHTERGROND

Wervik is gelegen op de samenvloeiing van de Leie en de Sint-Jansbeek, waarbij de kruising met de Romeinse heirweg Boulogne-Keulen (traject Cassel-Doornik-Bavay) bepalend geweest is. Ook langs de Leie, zowel richting Menen als Kortrijk, kan een Romeinse weg verondersteld worden. In de Romeinse tijd komt op de linkeroever bewoning tot stand. De middeleeuwse stad zal zich op beide oevers ontwikkelen. Bodemkundig sluit op de valleien van beide waterlopen een complex van vochtige zandleem aan, doorspekt met enkele vlekken en slierten droge zandleem, waarop de bewoning zich concentreert.³

Middeleeuws Wervik ontstaat deels op de linkeroever van de Leie, op dezelfde plaats als *Viroviacum* of *Virovino*, een Romeinse *vicus* - vermeld op de *Tabula Peutingeriana* -, die op zijn beurt vermoedelijk uit een baanpost is ontstaan. Een clan onder leiding van Virovos zou aan de basis liggen van de stichting. Nu nog kan aan bepaalde sporen een Romeinse oorsprong toegedicht worden. Zo is de centrale kruisvorm van Nieuwstraat, Groenstraat, Donkerstraat, Ooievaarstraat en Duivenstraat duidelijk voor de Romeinse organisatie. In de middeleeuwen ontstaat ook op de rechteroever een bewoningskern. Vooral de opgravingen aan de Steenakker en het Sint-Janshospitaal in 1950 hebben de Romeinse identiteit van Wervik bevestigd.

De aanwezigheid van welbepaalde vondsten lijkt te wijzen op een continuïteit in de bewoning. Uit de Leie zijn al een zestal scramasaxen gehaald. Daarnaast zijn ook de vondst van een biconisch potje en een lanspunt bekend. Dit zijn vondsten die in de 6de-7de eeuw, dit is de Merovingische periode, thuishoren.⁴

De kern op de linkeroever lag rond de nu verdwenen Sint-Maartenskerk, in het zuidelijk gedeelte van de *vicus*. Het Sint-Martinus *patrocinium* wijst op een vroegmiddeleeuwse oorsprong (6de-8ste eeuw). In de Wervikaanse bronnen is hieromtrent niets terug te vinden. Door de opgravingen wordt voorzichtig naar de 10de eeuw verwezen. Bij de heraanleg van het Sint-Maartensplein is er in het voorjaar van 1990 immers archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hierbij onderzocht men een middeleeuws en postmiddeleeuws lagenpakket met de kerkfunderingen en de begraafplaats, die een aantal onderliggende Romeinse sporen snijden. De kerk was een kruiskerk met een éénbeukige, 7 m brede benedenkerk, een dwarsbeuk, een koor en een (later toegevoegde) vieringstoren, daterend uit de 11de, 12/13de en 15de eeuw. In de 17de eeuw is de kerk afgebroken. In de funderingen zijn onder andere *tegulae* aangetroffen.⁵

Door de uitbreiding van de stad is er in de 13de eeuw nood aan een tweede kerk en wordt de Sint-Medarduskerk gebouwd. De bouw ervan zou aangevat zijn in 1214. Onder de huidige kerk bevindt zich een vroeg-gotische 'crypte' of grafkelder. Aan wie deze grafkelder toebehoort, is niet helemaal duidelijk, maar het zou kunnen gaan om Parole, in die periode een belangrijk figuur in de lakennijverheid. De kerk werd volledig verwoest in 1382 en heropgebouwd in de 14de tot het begin van de 15de eeuw. De eerste vermelding daarvan dateert uit 1360.⁶

Een succesvolle lakennijverheid zorgde ervoor dat Wervik in de volle en de late middeleeuwen uitgroeide tot een stadje van interregionaal belang. Wanneer het stadsrechten kreeg, is niet geweten. Gramaye houdt het als eerste vermelding op 1082. De stad is trouwens nooit omweld geweest.⁷

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: Wervik, Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300532> (Geraadpleegd op 23 november 2018).

⁴ Verbrugge 2004.

⁵ Termote 1989.; Termote 1990.

⁶ Renier 1993.

⁷ Renier 1993.

De lakennijverheid kende z'n hoogtepunt in de periode 1350-1430. In Wervik is vooral sprake van huisnijverheid. Er zijn geen lakenhallen, wel pakhuizen, die zouden gelegen zijn aan de Brugstraat/Vrijdagmarkt. De Sint-Jansbeek wordt ook de Voldersbeek genoemd. Dit impliceert dat op de oevers ervan allerlei infrastructuur, die in verband staat met de lakennijverheid, aanwezig is. Wevers, ververs en andere kaarders zijn dan ook nooit ver uit de buurt. Ook andere economische voorzieningen mogen niet uit het oog verloren worden. In de Leiestraat zijn er aanwijzingen voor een aanlegplaats, het Gewad. Een andere aanlegplaats is de Aard aan de westkant van de Leiebrug.⁸

Willem van Wervik - eerste vermelding in 1125 - bleek bij de moord op Karel de Goede aan de foute kant te zitten, wat in 1127 de verwoesting van zijn residentie door de burggraaf van Kortrijk veroorzaakte. Waarschijnlijk mag die residentie met de Oosthovemotte, die bij de samenvloeiing van de Sint-Jansbeek en de Leie lag, vereenzelvigd worden. Het duurt tot 1286 vooraleer hiernaar opnieuw een verwijzing opduikt, namelijk Willem van Nevele, heer van Oosthove. Bij de sanering van de Sint-Jansbeek ter hoogte van Oosthove in februari-maart 1992, werd de 18 m brede mottegracht aangesneden. Er waren ook aanwijzingen voor een bakstenen brug. De Sint-Maartenskerk stond in verband met de kern rond Oosthove.⁹

Ook op de rechteroever van de Leie - in de oksel van de Leie en de Brugstraat (Rue de l'Industrie), nu Frans grondgebied - komt een (vermoedelijke) mottesite voor, waarrond zich enige bewoning concentreerde. Hier wordt de heerlijkheid Wervik gesitueerd. Mogelijk is dit - gelet op de betekenis van oost in Oosthove - de oudste vestiging. De Sint-Medarduskerk wordt gelinkt aan de heerlijkheid Wervik. Of dit betekent dat de Sint-Medarduskerk ouder, dan wel verplaatst is, blijft een vraagteken. Aan welk van beide sites de heren van Wervik, die in de 13de eeuw verschijnen, moeten gekoppeld worden, is onzeker. Zo wordt in 1213 Walter van Wervik genoemd.¹⁰

Zoals andere Vlaamse steden kende ook Wervik heel wat religieuze infrastructuur. Archeologisch onderzoek bij de nieuwbouw en de uitbreiding van de rusthuis-infrastructuur (Pardoen) bracht in augustus-september 2008 een gedeelte van het Heilig Geesthuis aan het licht. Het was een middeleeuws (14de eeuw) opvangtehuis voor armen aan de rand van de stad. Daarnaast zijn er ook 12 begravingen aangetroffen. Onverwacht kwam ook een gedeelte van een klokkengietersatelier (11 klokvormen) tevoorschijn.¹¹ Ook het Sint-Janshospitaal, dat ontstond uit een 13de-eeuws passantenhuis, het klooster van de grauwezusters (de 2de helft van de 14de eeuw), de Magdalenakapel en bijhorend kerkhof, op de rand van de stad gelegen en 't Kapittel in de Ooievaarstraat, de refuge van het Sint-Pieterkapittel van Rijsel zijn het vermelden waard.¹²

Ook burgerlijke architectuur had zijn plaats. Zo waren aan de markt het stadhuis en de gevangenis gelegen. Bij bepaalde archeologische ingrepen zijn naast Romeinse sporen en vondsten ook relevante middeleeuwse structuren gevonden, o.a. in de Vlamingstraat en de Gasstraat (houten waterputten). Er zijn ook een aantal heerlijkheden gekend, waaraan ongetwijfeld 'heerlijke' woonsten verbonden zijn, zoals Ten Steenackere, Vilain, Pontenaige, Caerdoens,... Een andere aanwijzing vormt de collectie Carpentier, die naast heel wat Romeins ook 14de-eeuws materiaal bevat, gevonden in de stadskern. Een interessant archeologisch gidsfossiel kan de grote brand zijn, die in 1400 de stad teisterde.¹³ Wervik ging tijdens die periode teloor als gevolg van branden, plundering door vreemde troepen en pestepidemieën. Vooral de

⁸ Renier 1993

⁹ Warlop 1966

¹⁰ Warlop 1966

¹¹ Bradt e.a. 2008

¹² Renier 1993

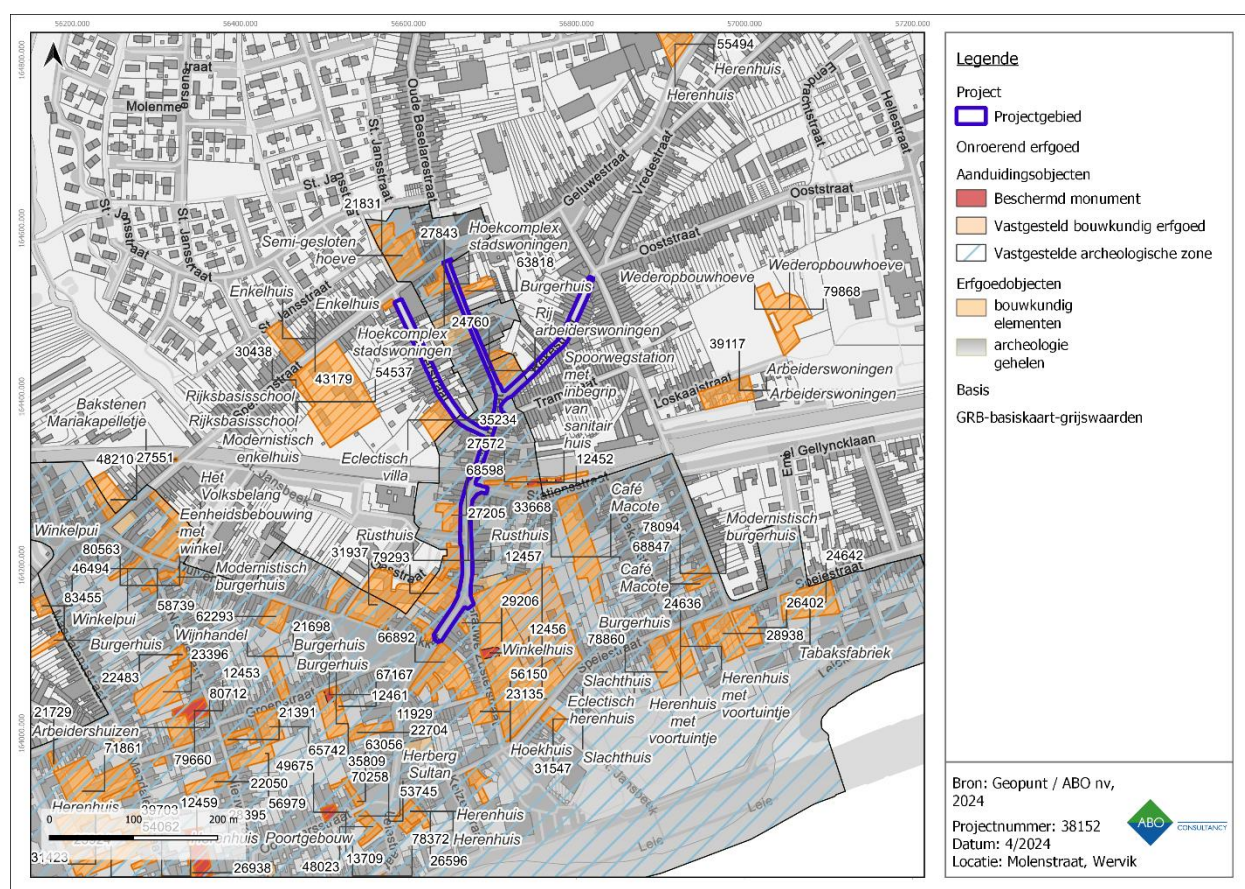
¹³ Verbrugge 2004.

godsdiensstroebelen, met onder meer het beleg van de stad in 1579, leidden tot de verwoesting van de Sint-Medarduskerk, het stadhuis en het kasteel Overleie en tot de ontvolking van de stad.¹⁴

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 BESCHERMDE EN VASTGESTELDE ERFGOEDWAARDEN

Volgens de Inventaris Bouwkundig Erfgoed bevinden er zich geen erfgoedwaarden op het projectgebied (Figuur 18). Een groot deel van het projectgebied ligt echter wel in een vastgestelde archeologische zone, met name de historische stadskern van Wervik. In de directe omgeving zijn ook enkele elementen van waardevol bouwkundig erfgoed aanwezig. De meest relevante erfgoedelementen worden opgenomen in onderstaande tabel (Tabel 2).

Figuur 18: Visuele weergave van de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het projectgebied (IOE, 2024)

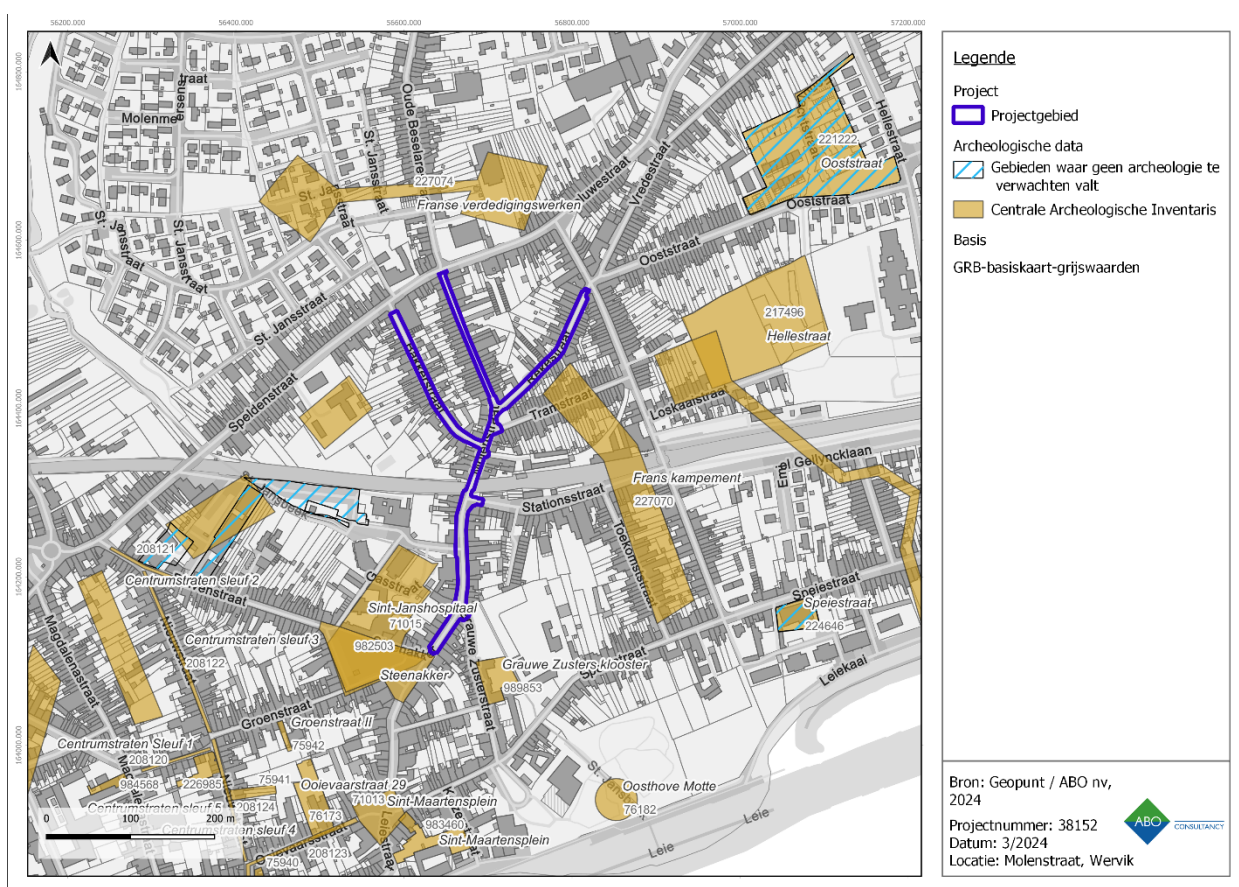
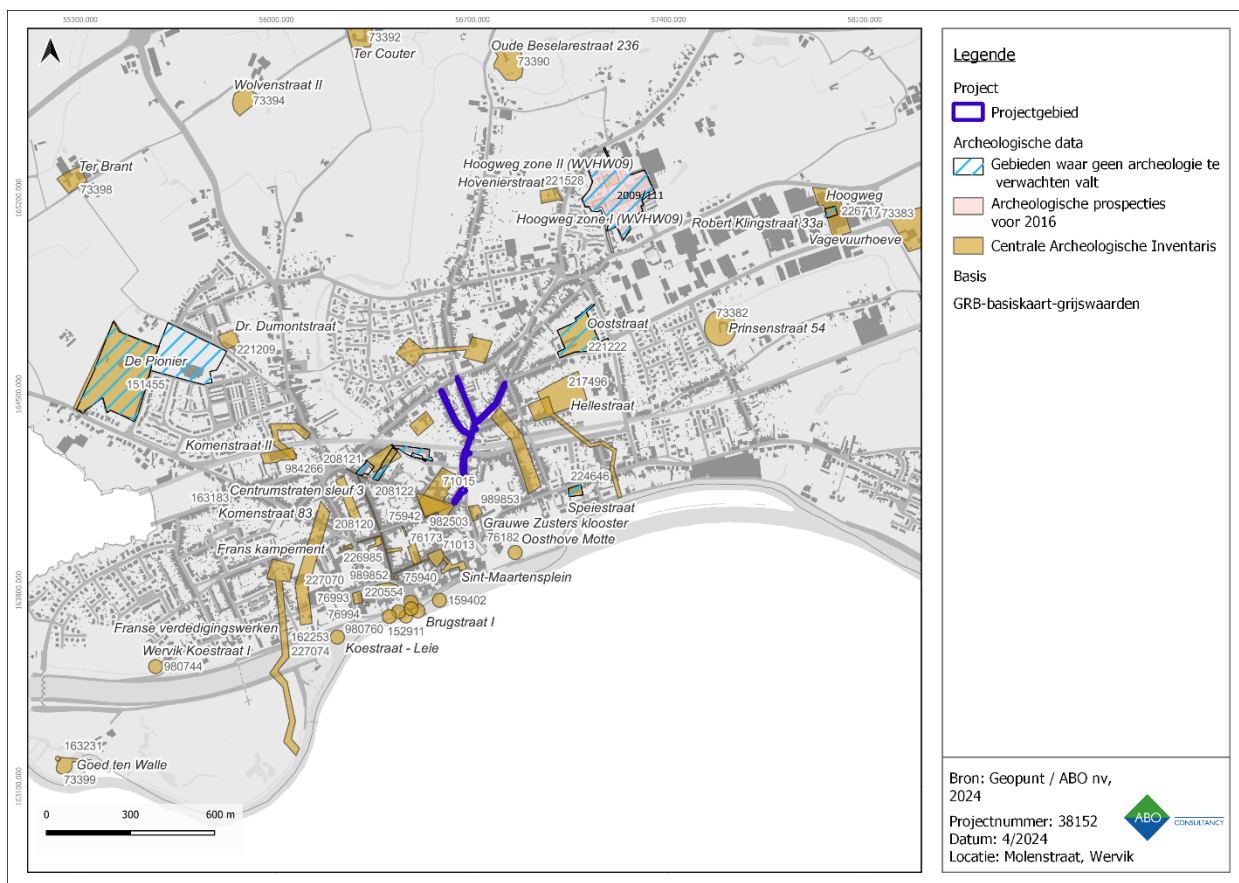
¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: Wervik, Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121310> (Geraadpleegd op 29 november 2018).

ID	Adres	Naam	Datering
300532	Wervik	Historische stadskern van Wervik	Romeinse Tijd Middeleeuwen Nieuwe Tijd
27843	Molenstraat 117-121	Hoekcomplex stadswoningen	19 ^{de} eeuw (1862) Herstelling tijdens Interbellum
63818	Molenstraat 100	Burgerhuis	Interbellum (1921)
24760	Molenstraat 62, 66-80	Rij arbeiderswoningen	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw
35234	Bakkerstraat 11, 55	Eclectische villa	Interbellum (ca. 1930)
27572	Stationsstraat	Spoorwegstation met inbegrip van sanitair huis	Interbellum (1924)
68598	Molenstraat 23-25	Eclectische eenheidsbebouwing	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw Eerste helft 20 ^{ste} eeuw
27205	Molenstraat 19	Rusthuis	Interbellum (jaren 20)
79293	Molenstraat 7-9	Eenheidsbebouwing burgerhuizen	Interbellum (1921)
23135	Grauwe Zusterstraat 2, 2B	Kloosterschool grauwe zusters franciscanessen	Stichting 14 ^{de} eeuw Gebouwen 19 ^{de} - 20 ^{ste} eeuw
29206	Molenstraat 10	Winkelhuis	Interbellum (1922)
26789	Steenakker 37	Winkelhuis	Interbellum (1921)
66892	Steenakker 1-5	Eclectische herenhuizen	Interbellum (jaren 20)

Tabel 2: Tabel met de locatie van het onroerend erfgoed langs het projectgebied (IOE, 2024)

4.2.2 ARCHEOLOGISCHE DATA

In de nabije omgeving van het projectgebied zijn er een groot aantal meldingen uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) bekend van archeologische sporen en/of vondsten die een licht kunnen werpen op menselijke occupatie in het verleden (Figuur 19, Figuur 20). Het gaat hier voornamelijk om resten uit de Romeinse periode (door de aanwezigheid van een *vicus*) en de middeleeuwen, die hierboven reeds werden aangeduid als vastgestelde archeologische zone, maar ook andere tijdsperioden zijn vertegenwoordigd. Aangezien het om een groot aantal waarnemingen gaat, worden deze in Tabel 3 opgelijst.

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
70065	Hoogweg zone I (WVHW09), Reke, Wervik	Grondsporen: 2 parallelle grachten, aansluitend daarmee een jongere gracht een loopvlak met middeleeuws materiaal grachten/greppels	Volle middeleeuwen (11 ^{de} -12 ^{de} eeuw) Late middeleeuwen
71011	Brugstraat I	Diverse metaaldetectievondsten, aardewerk Diverse metaaldetectievondsten (wapens, munten), aardewerk Diverse metaaldetectievondsten (wapens, munten), aardewerk	Romeinse tijd Vroege tot late middeleeuwen 16 ^{de} tot 20 ^{ste} eeuw
71013	Sint-Maartensplein, Wervik	Enkele artefacten in de vullingslagen Grondsporen: 3-tal diepe kelderkuilen met rechthoekig grondplan, steile wanden en vlak bovenverloop, georiënteerd volgens de Romeinse <i>centuriato</i> Archeologische vondsten: dakpanfragmenten balans van gegoten brons verzilverde zeef smeedtang roze mortel beeld van Mars/Priapus (zou bij de verdwenen Sint-Martenskerk gestaan hebben) een weinig Merovingische en Karolingische ceramiek werden aangetroffen in verstoorde contexten Grondsporen: resten van kruiskerk met 1 beuk van de verdwenen Sint-Martenskerk gevonden kerkhof met oost-west georiënteerde graven	Neolithicum Romeinse tijd Vroege middeleeuwen Volle middeleeuwen
71015	Sint-Janshospitaal, Steenakker, Wervik	Aardewerk (losse vondst) Grondsporen: waterput talrijke afvalkuilen en paalgaten: geen volledige plattegrond samen te stellen	Metaaltijden Midden-Romeinse tijd

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
		noord-zuid georiënteerde weg waterleiding pottenbakkersoven en afvalkuil Archeologische vondsten: aardewerk (losse vondst) <i>terra sigillata</i> (versierd en onversierd) Belgische waar (<i>Terra rubra</i> en <i>Terra nigra</i>) gevernist aardewerk gewoon aardewerk munt van Domitianus (Rome 82) munt van Hadrianus (Rome 118-122) wandfragment van een haardscherm in klei	
73382	Prinsenstraat 54, Wervik	Indicator cartografie: site met walgracht: wooneiland en walgracht volledig bewaard tot 1850, op heden enkel nog twee delen van de walgracht bewaard	Late middeleeuwen
73383	Vagevuurhoeve, Wervik	Indicator cartografie: Historische hoeve van het voormalig leengoed Wambeke. Op heden enkel de perceelsgrens bewaard	Late middeleeuwen
73384	Rozenhof, Wervik	Indicator cartografie: site met walgracht: heden niets meer bewaard	Late middeleeuwen
73385	Kouterstraat 15, Wervik	Indicator cartografie: site met walgracht: heden niets meer bewaard	Late middeleeuwen
73387	Calvariestraat 2, Wervik	Indicator cartografie: Site met walgracht, waarvan op heden nog het tracé van de walgracht bewaard is	Late middeleeuwen
73399	Koestraat, Wervik	Indicator cartografie: Site met walgracht: Goed ten Walle	Late middeleeuwen
75941	Nieuwstraat II	Aardewerk	Romeinse tijd
75942	Groenstraat II, Wervik	Er werd op dit perceel Romeins materiaal gevonden, o.a. <i>terra sigillata</i>	Romeinse tijd
76173	Ooievaartsraat 29, Wervik	Grondsporen: <i>vicus</i> : kuilen en paalgaten, georiënteerd volgens de <i>insulae</i> -indeling van de <i>vicus</i> <i>terra sigillata</i> , gebronsd aardewerk, indirecte sporen van artisanale activiteiten als ijzerwinning en bronsbewerking	Midden-Romeinse tijd

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
		Archeologische vondsten: luxe-aardewerk (onder andere <i>terra sigillata</i> , Belgisch aardewerk) aardewerk voor dagelijks gebruik (o. a. Arraswaar, <i>dolia</i>)	
76182	Oosthove Motte, Wervik	In het veen werden enkele neolithische artefacten aangetroffen: de belangrijkste vondst was een fragment van een gepolijste bijl, die secundair als klopsteen was gebruikt Grondsporen: een bewoningslaag waarin enkele kuilen en paalgaten gegraven waren. Enkele kuilen zijn mogelijke veenwinningskuilen Motte met mottegracht en taludversteving/brugpijlers Archeologische vondsten: grijsgebakken aardewerk (weinig) vroeg-Siegburg steengoed	Neolithicum Midden-Romeinse tijd Late middeleeuwen
76993	Akademiestraat 1, Pardoën (WVPA08, A-B-C-D)	Grondsporen en aardewerk; inhumatiegraven Sint-Medarduskerkhof Klokkengietersatelier Funderingsresten van het 'Heilige Geesthuis', inhumatiegraven 'Hospice des Vieillards'	Late middeleeuwen 14 ^{de} – 15 ^{de} eeuw 15 ^{de} eeuw – 1731 1731 - 1969
76994	Akademiestraat 1, Pardoën (WVPA08, E)	Kerkhof Sint-Medardus	Late middeleeuwen
150178	Hoogweg zone II (WVHW09), Wervik	Grondsporen: gracht complex grachtensysteem, 3 kuilen grachten/greppels	Romeinse tijd Volle middeleeuwen Late middeleeuwen
152911	Keizerstraat I, Wervik	Diverse metaaldetectievondsten	Nieuwe Tijd
156119	Kouterstraat, Wervik	Een speerpunt in vuursteen	Onbepaald
156817	Laagweg I, Wervik	Vuurstenen bijl	Neolithicum
159402	Leiestraat I, Wervik	Merovingisch zwaard	Merovingische periode
162253	Koestraat – Leie, Wervik	Punt vleugellans	Karolingische periode

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
163231	De Balokken, Wervik	Loden gewicht	Onbepaald
165956	Vagevuurstraat, Wervik	Munten	Nieuwe Tijd (1798)
227074	Wervik	Indicator cartografie : Franse verdedigingswerken	18 ^{de} eeuw (1744)
208120	Centrumstraten Sleuf 1, Wervik	Grondsporen: kuilen, o.a. een vermoedelijke leemwinningskuil, mogelijk secundair gebruikt als ovenstructuur kiezelpakketten afkomstig van straatniveaus die de Romeinse kuilen afdekken. Hierin kon een fasering van de 14 ^{de} tot 15 ^{de} -16 ^{de} eeuw vastgesteld worden	Midden-Romeinse tijd Late middeleeuwen
208121	Centrumstraten Sleuf 2, Wervik	Grondsporen: Kuilen en paalkuilen kiezelpakketten te relateren aan vroegere straatniveaus, gedeeltelijk in de Romeinse periode te situeren	Midden-Romeinse tijd
208122	Centrumstraten sleuf 3, Wervik	Grondsporen: kuilen en een ovenstructuur. Eén kuil is mogelijk te relateren aan activiteiten van pottenbakkers twee grotere kuilen die a.d.h.v. het aardewerk in de middeleeuwen te situeren zijn kiezelpakketten te relateren aan vroegere bestrating	Romeinse tijd Middeleeuwen Late middeleeuwen
208124	Centrumstraten sleuf 5, Wervik	Grondsporen: enkele paalkuilen groot aantal kuilen, sommige mogelijk te associëren met artisanale activiteiten kiezelpakketten die andere Romeinse sporen afdekken, en lijken hergebruikt te zijn als straatniveau in de middeleeuwen	Vroeg-Romeinse tijd Midden-Romeinse tijd Laat-Romeinse tijd
217496	Hellestraat, Wervik	Nederzetting en bijhorend grafveld Hoeve Loopgraven	IJzertijd (130-50 v.Ch.) 18 ^{de} eeuw WOI
220554	Akademiestraat, Wervik	Sleutel en fragmenten van een kogelpot	Late middeleeuwen
221222	Ooststraat, Wervik	Nederzetting Grachten/greppels en kuilen Afvalkuilen, bomkraters, loopgraaf	Midden-Romeinse periode Middeleeuwen WOI

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
226985	Nieuwstraat 29-35, Wervik	Aardewerk Ontginningskuilen	Romeinse periode Middeleeuwen
227070	Wervik	Frans kampement	18 ^{de} eeuw
227074	Wervik	Franse verdedigingswerken	18 ^{de} eeuw
980171	Akademiestraat I, Wervik	Fragment maliënkolder	Middeleeuwen
980172	Akademiestraat II, Wervik	Zwaard	Middeleeuwen
980744	Koestraat I, Wervik	Penning	Onbepaald
980760	Akademiestraat III, Wervik	Roskam in smeedijzer	14 ^{de} - 16 ^{de} eeuw
980781	De Balokken I, Wervik	Diverse metaaldetectievondsten	Nieuwste Tijd
983460	Sint-Maartensplein, Wervik	Extractiekuilen, greppels/grachten, ovenstructuren Diverse gebouwstructuren Diverse gebouwstructuren	Romeinse periode Late middeleeuwen 19 ^{de} eeuw
984266	Komenstraat II, Wervik	Kuil met aardewerk en vuursteen Aardewerk, extractiekuilen Fundering	Romeinse periode Nieuwe Tijd Nieuwste Tijd
984568	Magdalenastraat 29 (De Graankorrel), Wervik	Kuilen en muurresten	Nieuwste tijd
989852	Sint- Medardusstraat, Wervik	Sint-Medarduskerk	Late middeleeuwen
989853	Grauwe Zusterstraat 2, Wervik	Grauwe Zusters klooster	Late middeleeuwen tot Nieuwe Tijd

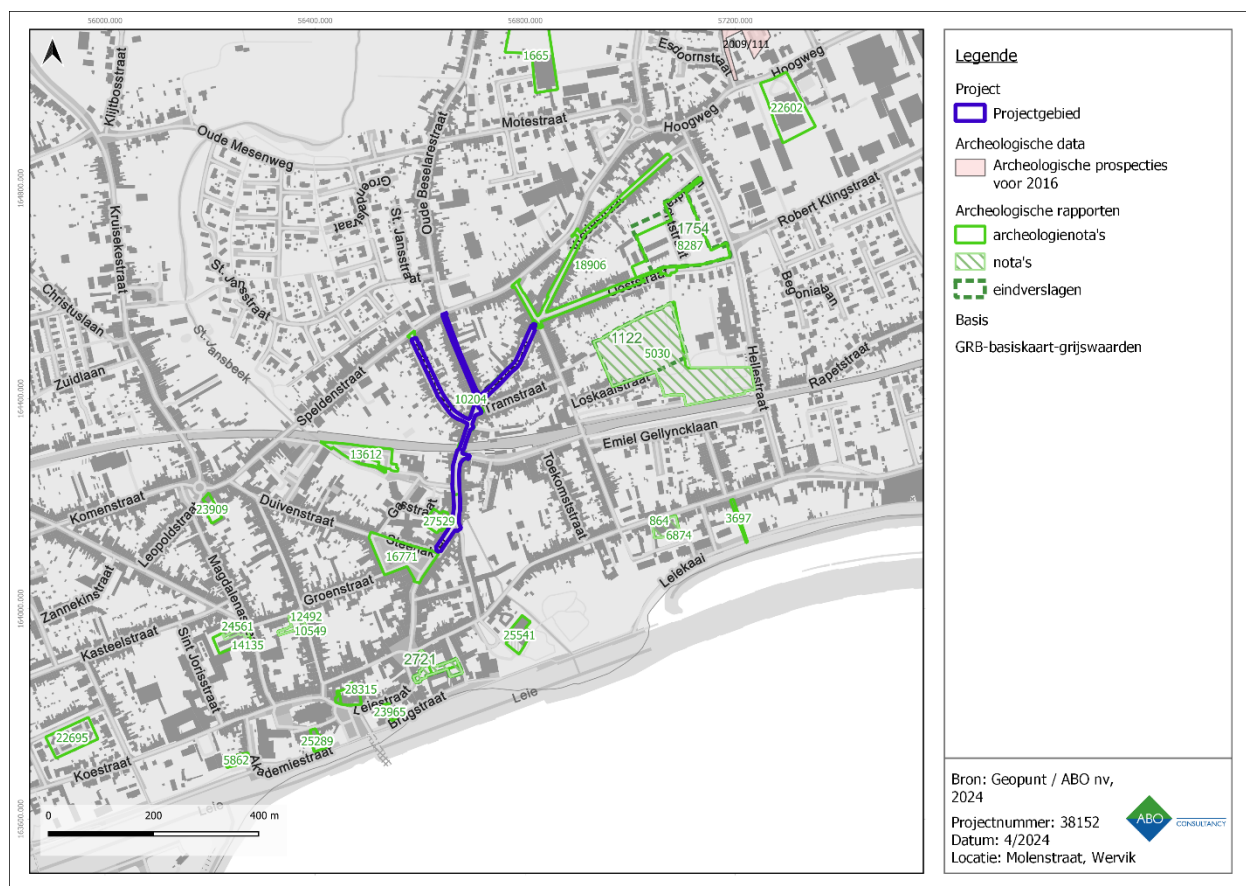
Tabel 3: Overzicht van de CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied (CAI 2024)

In de directe omgeving van het projectgebied werden er sinds de wetswijziging van 2016 ook reeds verschillende archeologienota's (AN), nota's (N) en eindverslagen (EV) gepubliceerd. Deze worden opgelijst in onderstaande tabel (Figuur 21, Tabel 4).

Van de 22 archeologienota's werd bij 5 ervan het bureauonderzoek als afdoende geacht en werden er geen verdere maatregelen voorgeschreven. In 9 gevallen werd bijkomend archeologisch vooronderzoek geadviseerd dat tot op heden nog niet werd uitgevoerd of waarvan nog geen verslag beschikbaar is. Een 10de dossier betreft de archeologienota waarvan het huidige dossier de herwerking van is. Bij 4 archeologienota's werd reeds overgegaan tot de fase van vooronderzoek, waarvan de resultaten werden gepubliceerd in een nota. Bij 3 daarvan bleef het bij een proefsleuvenonderzoek, bij 1 ervan werd een opgraving geadviseerd waarvan tot op heden geen eindverslag beschikbaar is.

Bij 3 dossiers werd de opgraving reeds uitgevoerd en gepubliceerd in een eindverslag. Op basis van de opgravingen in de nabije omgeving kon de aanwezigheid van verschillende bewoningsfases in het gebied worden vastgesteld. Daarbij werden onder meer overblijfselen van de Romeinse nederzetting; de aanwezigheid van laatmiddeleeuwse tot vroegmoderne bewoning; en diverse restanten van militaire aanwezigheid uit de Eerste en Tweede Wereldoorlog aangetroffen. De resultaten van deze opgravingen worden hieronder kort besproken (zie 4.2.2.1 tot 4.2.2.4).

De gekende archeologische resten in de omgeving van het projectgebied lijken te bevestigen dat de regio een grote mate van menselijke aanwezigheid heeft gekend in het verleden, met een zwaartepunt in de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Op basis hiervan lijkt de potentiële archeologische kenniswinst aanzienlijk. Gezien de diepgaande bodemverstoringen die reeds plaatsvonden bij de aanleg van de huidige riolering is deze verwachting echter eerder beperkt ter hoogte van het lijntracé.

Figuur 21: Overzicht van uitgevoerd archeologisch onderzoek in de omgeving van het projectgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed 2024)

ID	Naam	Type	Bedrijf	Conclusie
1665	Wervik – Motestraat	AN	ABO	Uitgesteld vooronderzoek
3697	Wervik - Speiestraat 154	AN	Monument Vandekerckhove	Geen maatregelen
5862	Wervik - Akademiestraat 16-18	AN	Acke en Bracke	Geen maatregelen
5964	Wervik - St-Maartensplein 11	AN	Ruben Willaert	Uitgesteld vooronderzoek
13612	Wervik - Gasstraat	AN	Ruben Willaert	Geen maatregelen

18906	Wervik – Vredestraat-Ooststraat <i>Grenst aan huidig projectgebied</i>	AN	Ruben Willaert	Geen maatregelen
22602	Wervik – Hoogweg 38	AN	BAAC Vlaanderen	Uitgesteld vooronderzoek
22695	Wervik - Th. Godtschalckwijk	AN	Acke en Bracke	Geen maatregelen
23909	Wervik - Magdalenastraat 124	AN	Monument - Vandekerckhove	Uitgesteld vooronderzoek
23965	Wervik - Leiestraat 14	AN	Ruben Willaert	Uitgesteld vooronderzoek
25289	Wervik - Pastorijsstraat 9	AN	Ruben Willaert	Uitgesteld vooronderzoek
25541	Wervik – Speiestraat	AN	All-Archeo	Uitgesteld vooronderzoek
27529	Wervik - Molenstraat 9 <i>Grenst aan huidig projectgebied</i>	AN	Ruben Willaert	Uitgesteld vooronderzoek
28315	Wervik - Leiestraat 5-15	AN	Ruben Willaert	Uitgesteld vooronderzoek
10204	Wervik – Molenstraat-Hoogweg <i>De archeologienota die in voorliggend dossier behandeld wordt betreft een herwerking van deze AN uit 2019 .</i>	AN	ABO	<i>Uitgesteld vooronderzoek</i>
864	Wervik - Speiestraat	AN	Studiebureau Archeologie	Geen maatregelen
6874		N		
10549	Wervik - Nieuwstraat-Donkerstraat	AN	Ruben Willaert	Geen maatregelen
12492		N		
14135	Wervik – Magdalenastraat 29	AN	Monument – Vandekerckhove	Geen maatregelen
24561		N	GATE	

16771	Wervik – Steenakker <i>Grenst aan huidig projectgebied</i>	AN N	Ruben Willaert	Opgraving
11791 21578 2721	Wervik – Sint-Maartensplein	AN N EV	Ruben Willaert	Aanwezigheid van laat middeleeuwse tot vroegmoderne bewoning en ambachtelijke activiteit uit de Romeinse periode (pottenbakkersovens)
8287 1754	Wervik – Ooststraat	AN N EV	Ruben Willaert	Aanwezigheid van drie verschillende fasen van bewoning/gebruik: midden Romeinse periode (nederzetting); middeleeuwen (kuilen); WOI (loopgraaf, bomkraters, afvalkuilen)
749 5030 1122	Wervik – Hellestraat	AN N EV	Monument Vandekerckhove BAAC Vlaanderen	Aanwezigheid van drie verschillende fasen van bewoning: late ijzertijd – vroeg Romeinse periode (nederzetting + grafveld met crematiegraven); late tot postmiddeleeuwen (Hoeve Meebilk); WOI (loopgraven, bomkraters e.a.)

**Tabel 4: Overzicht van de publicaties in de omgeving van het projectgebied
(Inventaris Onroerend Erfgoed, 2024)**

4.2.2.1 WERVIK – STEENAKKER ¹⁵

In 2022 werd ter hoogte van de Duivenstraat, Molenstraat/Vlamingensstraat, Groenstraat en Steenakker te Wervik een archeologische opgraving uitgevoerd. Hierbij kwamen archeologische sporen aan het licht daterende van Romeinse tot de Nieuwste tijd. Een deel van het terrein bleek echter verstoord door de aanwezige riolering en nutsleidingen.

De resultaten van dit onderzoek zijn tot op heden (mei 2024) niet gepubliceerd in de vorm van een eindverslag. Op basis van het archeologierapport is het echter mogelijk een kort overzicht te geven van de aangetroffen sporen. Deze vallen voorlopig op te delen in drie periodes: de Romeinse tijd (1ste – 2de eeuw), de late middeleeuwen en de Wereldoorlogen. Een groot deel van de vondsten en structuren kon echter nog niet gedateerd worden tijdens deze vroege fase van het onderzoek. Daarnaast werd in het archeologierapport maar een beperkt deel van de resultaten besproken.

Uit de Romeinse tijd werden naast heel wat aardewerk onder meer twee waterputten, enkele afvalkuilen en paalkuilen aangetroffen. Daarnaast werden ook indicaties gevonden voor de aanwezigheid van een wegtracé, waarvan een deel reeds werd aangetroffen tijdens opgravingen in de jaren 50, dat vermoedelijk in verband kan gebracht worden met enkele greppelsegmenten die dezelfde oriëntering kennen. Bovenop één van de waterputten werden ook restanten van een structuur aangetroffen die mogelijk kan geïnterpreteerd worden als een pottenbakkersoven. Het lijkt er echter op dat deze in het verleden (mogelijk al tijdens de middeleeuwen) werd afgebroken, waardoor er nog maar weinig informatie uit deze resten te halen valt.

Verder werden ook een drenkkuil, die op basis van het aanwezige (talrijke) vondstmateriaal in de 13de à 14de eeuw kon gedateerd worden, een waterkuil en diverse afvalkuilen vol aardewerk uit de late middeleeuwen gevonden.

Meer recente sporen bestonden uit een bunker en een communicatielijn uit de 1ste Wereldoorlog, enkele loopgrafsegmenten uit de 2de Wereldoorlog en twee bomkraters uit deze periodes.

Een groot deel van de aanwezige sporen en structuren kon bij de opmaak van het archeologierapport echter nog niet gedateerd of met zekerheid geïdentificeerd worden. Dit geldt onder meer voor de diverse restanten van bebouwing (muren etc.) langs de Molenstraat, Steenakker en Duivenstraat die nog niet konden gedateerd worden en een grote hoeveelheid aan paal- en afvalkuilen. In de paalkuilen werd ook nog geen duidelijke gebouwplattegrond herkend. Verder onderzoek in functie van de publicatie van het eindverslag kan mogelijk nog voor kenniswinst opleveren over deze locatie.

4.2.2.2 WERVIK – SINT-MAARTENSPLEIN ¹⁶

In 2019 vond er ter hoogte van het Sint-Maartensplein te Wervik een archeologische opgraving plaats waarbij restanten uit de Romeinse periode (1ste tot 2de eeuw) werden aangetroffen. Het projectgebied is gesitueerd net buiten de hypothetische grens van de *vicus*. De voornaamste vondst binnen deze site waren de pottenbakkersovens uit de 2de eeuw, waaruit geconcludeerd kon worden dat pottenbakkersactiviteiten zich uitstrekten over de gehele *vicus*, aangezien deze zowel in het noorden (Duivenstraat), centraal (Steenakker), als in het zuiden (Sint-Maartensplein) werden aangetroffen.

Daarnaast werden er ook bewoningssporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. De archeologische sporen bestonden onder meer uit afvalkuilen en winningskuilen. Er kon ook een deel van een woning gereconstrueerd worden. Dit deel van de site werd gedateerd tussen het eind van de 15de en de eerste helft van de 16de eeuw. Het grootste deel van de onderzochte sporen en lagen kon echter

¹⁵ Vanhecke, Lefere 2022

¹⁶ Bot, Lannoy 2023

gedateerd worden in de vroegmoderne periode, tot de 19de eeuw. Deze bestonden uit muren, verschillende vloerniveaus, uitbraaksporen, beerputten, (puin)kuilen e.d.

4.2.2.3 WERVIK – OOSTSTRAAT¹⁷

Ter hoogte van de Oostraat te Wervik kon de aanwezigheid van bewoningssite uit de midden-Romeinse periode (eind 1ste tot 3de eeuw) vastgesteld worden, wat qua periode overeenkomt met de bloeitijd van de *vicus*. Daarnaast werden er ook resten uit de middeleeuwen en de 1ste Wereldoorlog aangetroffen.

De Romeinse resten konden worden geïdentificeerd als (paal)kuilen, greppels en grachten, een drenkkuil, waterkuilen en waterputten. Hoewel er 11 structuren naar voren kwamen, konden er geen duidelijke/volledige gebouwplattegronden met zekerheid worden herkend. Mogelijk gaat het om gebouwtypes De Clercq IIC (structuur 1), VI (structuur 2), IA (structuren 3 en 4), I of II (structuur 7) en een bijgebouw of spieker (Structuur 6). De resterende structuren bestonden enkel uit palenrijen, waardoor identificatie niet mogelijk is. Wat vondsten betreft werd er zowel gedraaid als handgevormd Romeins aardewerk met verschillende baksels, gaande van *terra sigillata* tot bricquetage-aardewerk, aangetroffen. Een deel van het aardewerk lijkt daarbij van lokale makelij.

Daarnaast werden er ook enkele grachten met middeleeuws aardewerk, afvalkuilen en loopgraafsegmenten uit de 1ste Wereldoorlog aangetroffen.

4.2.2.4 WERVIK – HELLESTRAAT¹⁸

Tijdens de opgraving ter hoogte van de Hellestraat te Wervik in 2018-2019 konden drie verschillende archeologische fasen worden vastgesteld. De eerste fase kon tijdens de late ijzertijd tot vroege Romeinse periode geplaatst worden, de tweede in de late- tot postmiddeleeuwen en de derde tijdens de 1ste Wereldoorlog.

De Romeinse site bestond uit een rurale nederzetting en een grafveld met minimum 10 crematiegraven, die van elkaar werden gescheiden door een greppel. De nederzettingssporen bestonden daarbij uit twee aangrenzende (maar niet noodzakelijk gelijktijdige) erven, eveneens van elkaar gescheiden door een greppel. Het zuidelijke erf bestond uit één potentieel hoofdgebouw (type IB) en een aantal vierpalige bijgebouwen. Het type gebouw kan gedateerd worden tussen de 1ste en vroege 2de eeuw. Het noordelijke erf bestond uit één hoofdgebouw (type IA of IB). De funeraire zone bestond uit tien crematiegraven en een *enclos* uit de 1ste eeuw v.Ch., maar was vermoedelijk oorspronkelijk groter dan dit. Op basis van de individuele dateringen van de graven zou het grafveld in gebruik kunnen geweest zijn van de 1ste eeuw v.Ch. tot het begin van de 2de eeuw n.Ch.

De sterk verstoorde restanten van hoeve Meebilk met bijkomende erfstructuren (waterputten, een mogelijke duiventil, kelder) kon toegeschreven worden aan de late- tot postmiddeleeuwen.

Daarnaast werden er ook enkele loopgraafsegmenten, paalkuilen (i.f.v. prikkeldraad) en bomkraters aangetroffen die konden worden toegeschreven aan de periode van de 1ste Wereldoorlog. Mogelijk wijzen deze sporen er op dat de hoeve tijdens deze periode werd gebruikt als opslagplaats en er dus een minimale vorm van beveiliging aanwezig was.

¹⁷ Lefere, Slabbinck, Vanhecke 2021

¹⁸ De Ketelaere 2020

4.3 CARTOGRAFISCHE EN ICONOGRAFISCHE BRONNEN

Een belangrijke bron van informatie is historisch kaartmateriaal. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Eventueel eerder aanwezige middeleeuwse structuren zijn mogelijk reeds verdwenen en zijn dus niet meer opgenomen in recentere bronnen.

De oudste raadpleegbare betrouwbare cartografische bron voor het projectgebied is de stedenatlas van **Jacob van Deventer** (1550-1565). Hierop is te zien hoe het tracé zich in het noordoosten van de post-middeleeuwse kern van Wervik bevindt (Figuur 22).

Het projectgebied is ook te zien op de kaart van **Sanderus** (1641). Deze toont de historische stadskern van Wervik. Het zuidelijke deel van het lijntracé, ter hoogte van de Molenstraat, is in de noordoostelijke hoek van de kaart weergegeven (Figuur 23).

De **Fricx**kaart uit 1712 is een te algemene kaart om een nauwkeurige analyse te maken over het vroegere landschap rondom Wervik (Figuur 24). Bovendien is de kaart niet gedetailleerd genoeg om eventueel historisch bouwkundig erfgoed te analyseren. Mogelijke oorzaken hiervoor zijn de incorrecte schaal van de kaart en de onjuiste georeferentie. Door de onjuiste georeferentie is de situering van het projectgebied, ten noordwesten van het historische centrum van Wervik, niet exact weergegeven, aangezien het zich veel dichterbij, ten noordoosten van het centrum bevindt.

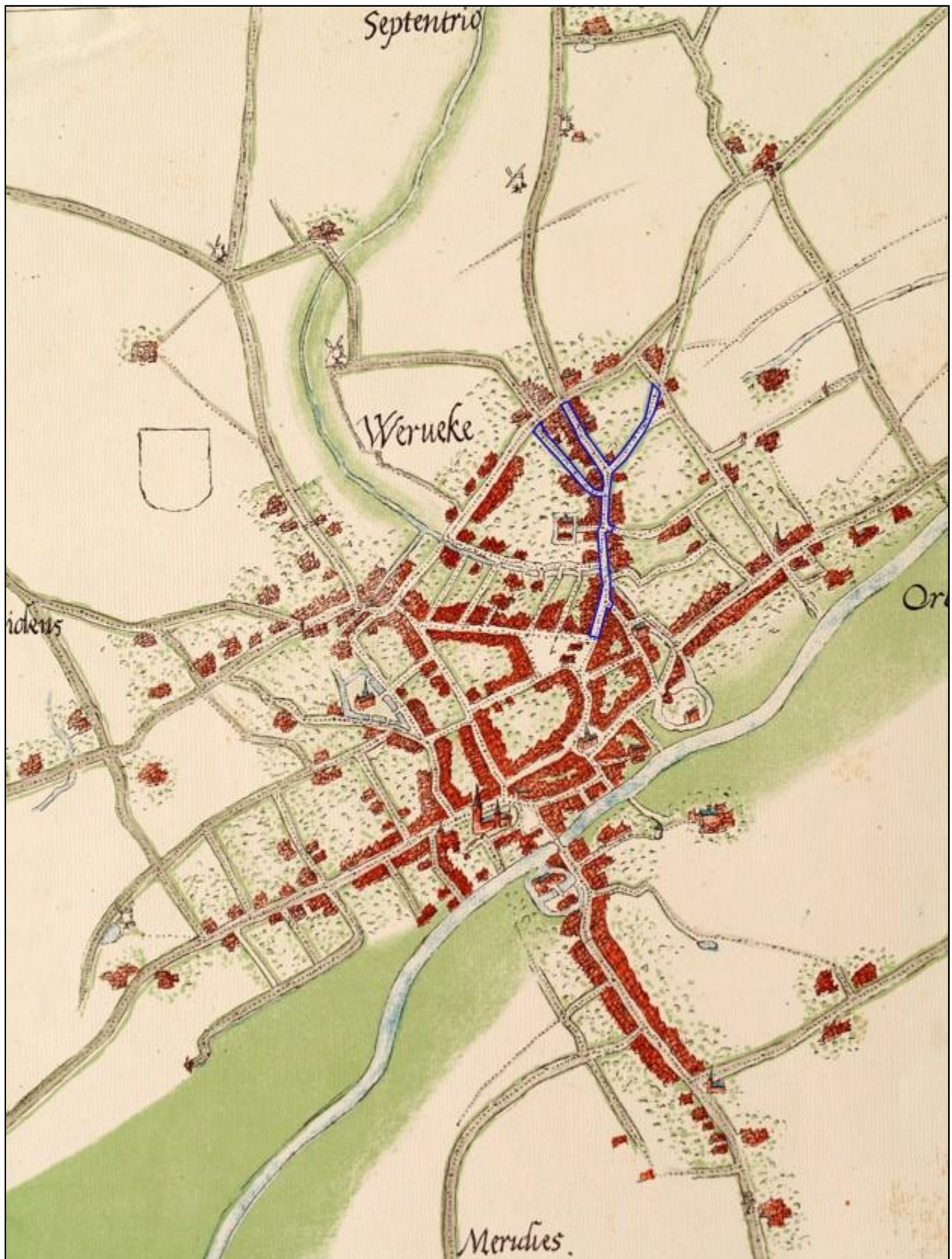
Op de **Ferrariskaart** (1771-1778) is het tracé ten noordoosten van het historische centrum van Wervik weergegeven, in een landelijke omgeving met landbouwgrond, akkers, velden, heide en bos, met her en der verspreid een aantal hoeses (Figuur 25). De Molenstraat en de Steenakker zijn hierop reeds aangelegd, met aan weerszijden ervan bebouwing, groen en weiland/akkerland. De Bakkerstraat en Rekestraat zijn op deze kaart nog niet te zien, het tracé loopt hier door landbouwgrond en bebouwing. De Stationstraat en Grauwe Zusterstraat, waar het projectgebied zich voor een heel klein deel in bevindt, lijken eveneens een 18de-eeuwse voorloper te bezitten. Er lijkt wel een kleine foutenmarge te zitten op de georeferentie, waardoor het lijkt alsof de bebouwing in de Molenstraat en Steenakker (en bij uitbreiding de Stationstraat en Grauwe Zusterstraat) zich binnen het projectgebied bevindt, waar dit, gelet op de nagenoeg identieke loop van de straten, naar alle waarschijnlijkheid niet het geval is.

Ten opzichte van de Ferrariskaart is de perceelsindeling op de **Atlas der Buurtwegen** sterk veranderd (Figuur 26). Zo zijn er veel kleinere percelen waar te nemen. Het projectgebied wordt weergegeven ten noordoosten van het centrum van Wervik, waar zich al enige lintbebouwing bevindt. Op deze kaart worden ook de voorlopers van de Bakkerstraat en Rekestraat zichtbaar, hetzij nog als kleinere wegen. Rondom deze wegen is amper bebouwing aanwezig. Daarnaast is ook te zien hoe een aftakking van de Leie, de huidige Sint-Jansbeek, dwars door het projectgebied stroomt.

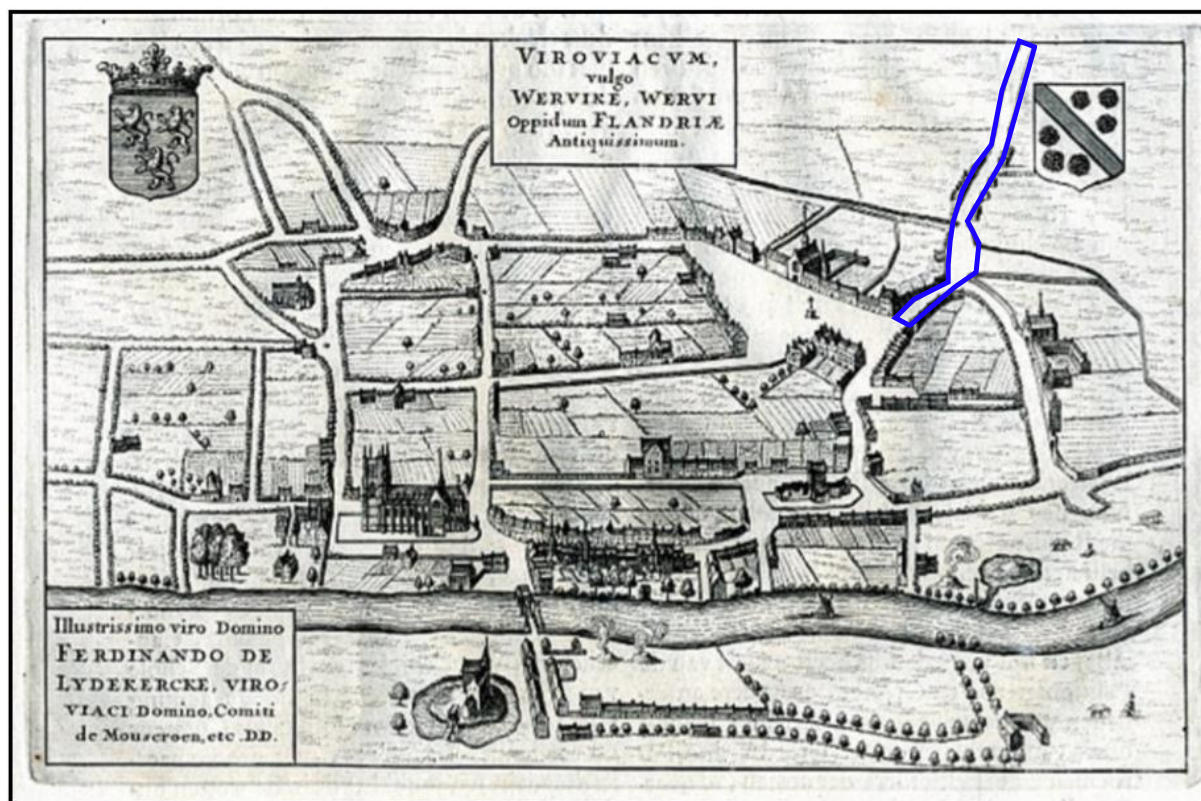
Op de **Popp**kaart zijn deze kleinere wegen niet meer zo duidelijk zichtbaar en lopen de Bakker- en Rekestraat over percelen landbouwgrond (Figuur 28). Verder blijft het algemene beeld van het projectgebied ongewijzigd, afgezien van de toenemende bebouwing rond het tracé. Ook hier moet rekening gehouden worden met een kleine foutenmarge bij de georeferentie.

Op de **Vandermaelen**kaart is voor het eerst de oost-west georiënteerde spoorweg naar Kortrijk die het lijntracé doorkruist te zien (Figuur 27). Op deze kaart lijkt de voorloper van de Bakkerstraat ietwat meer naar het oosten te lopen, vergeleken met de huidige loop. Ook hier lijkt er een kleine foutenmarge bij de georeferentie te bestaan.

Op een **topografische kaart uit 1873** is duidelijk het stratenpatroon en de lintbebouwing zichtbaar. Ook de spoorweg naar Kortrijk wordt duidelijk weergegeven. Ook hier lijkt de voorloper van de Bakkerstraat iets oostelijker te liggen dan vandaag de dag (Figuur 29).

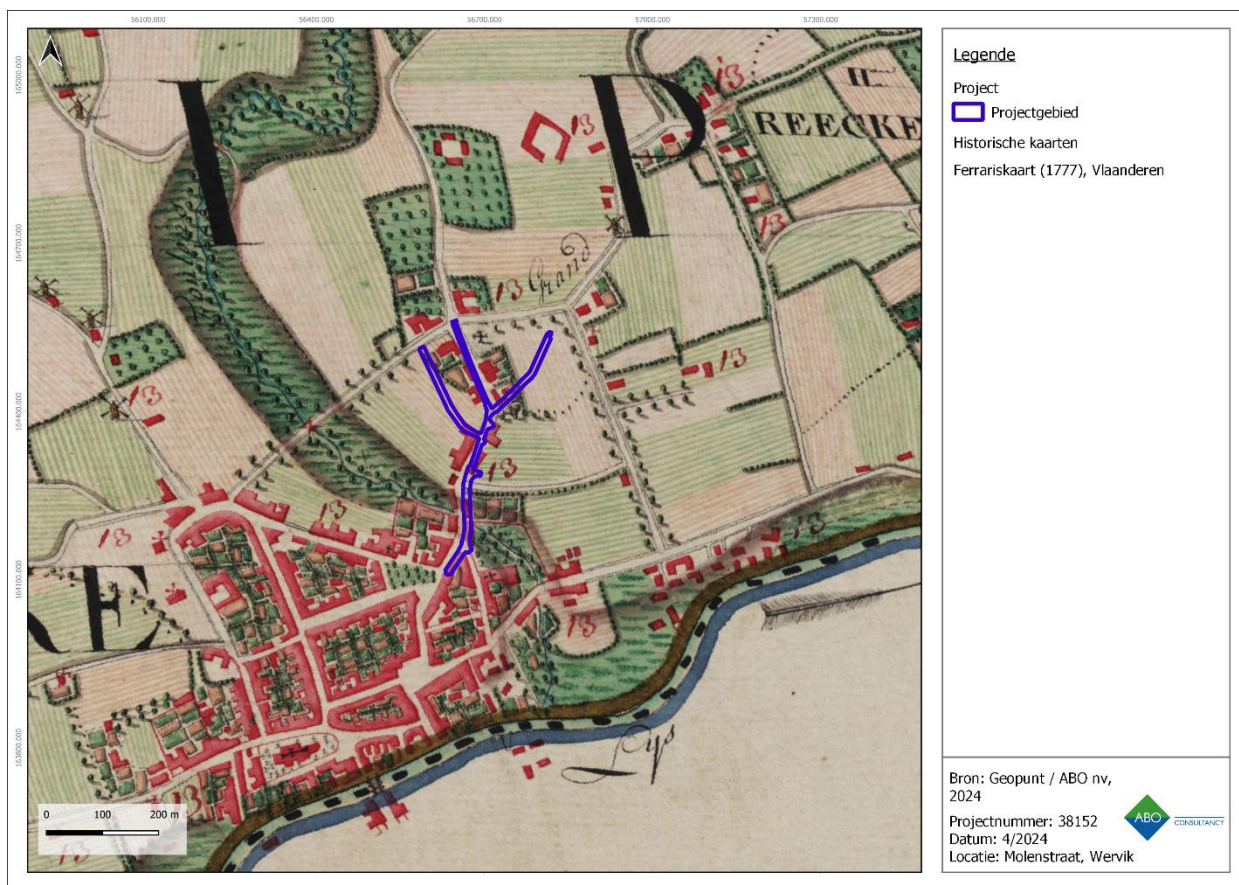
Figuur 22: Stadsplan van Wervik door Jacob van Deventer (1550-1565) met aanduiding van het projectgebied (Koninklijke Bibliotheek van België)

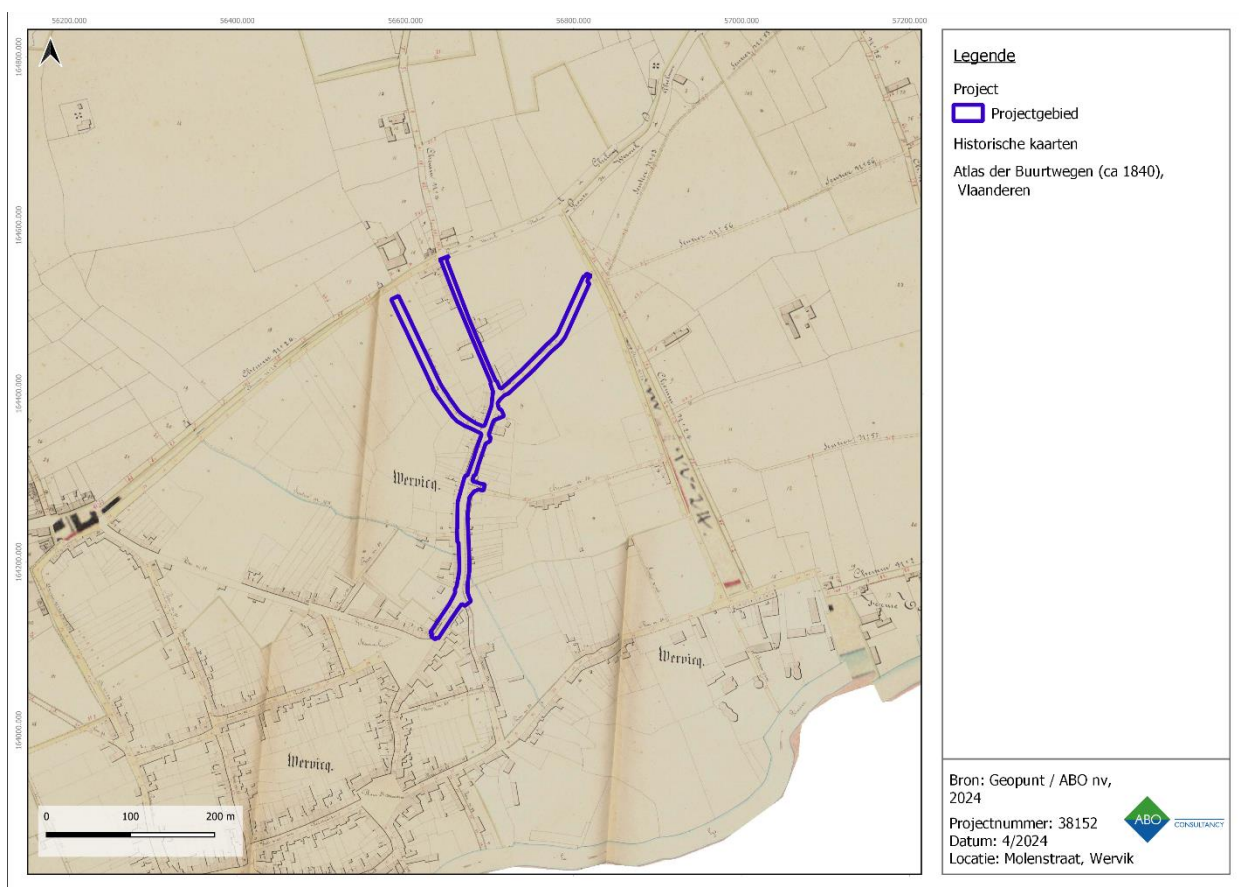
Figuur 23: Kaart van Sanderus (1641), met aanduiding van het projectgebied

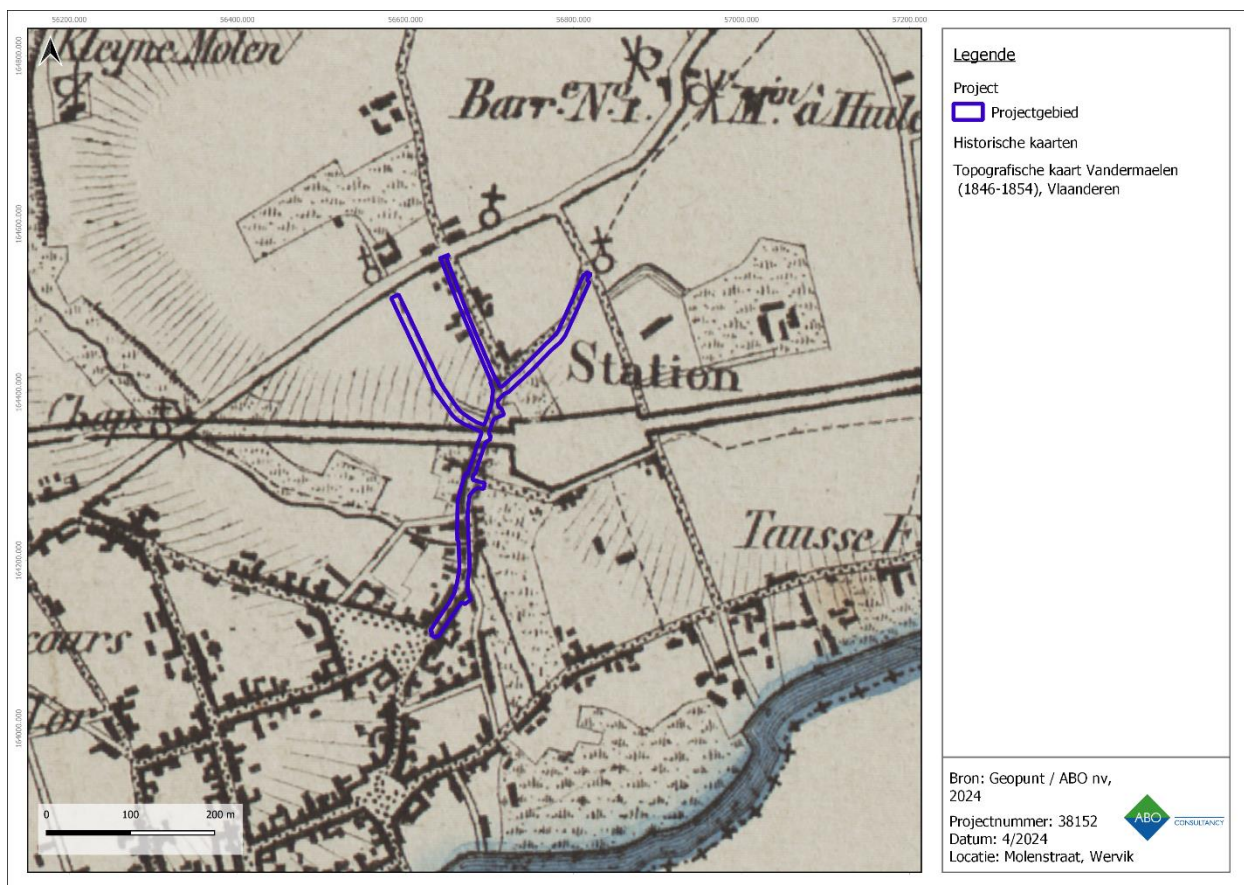
Figuur 24: Fricx-kaart met aanduiding van het projectgebied

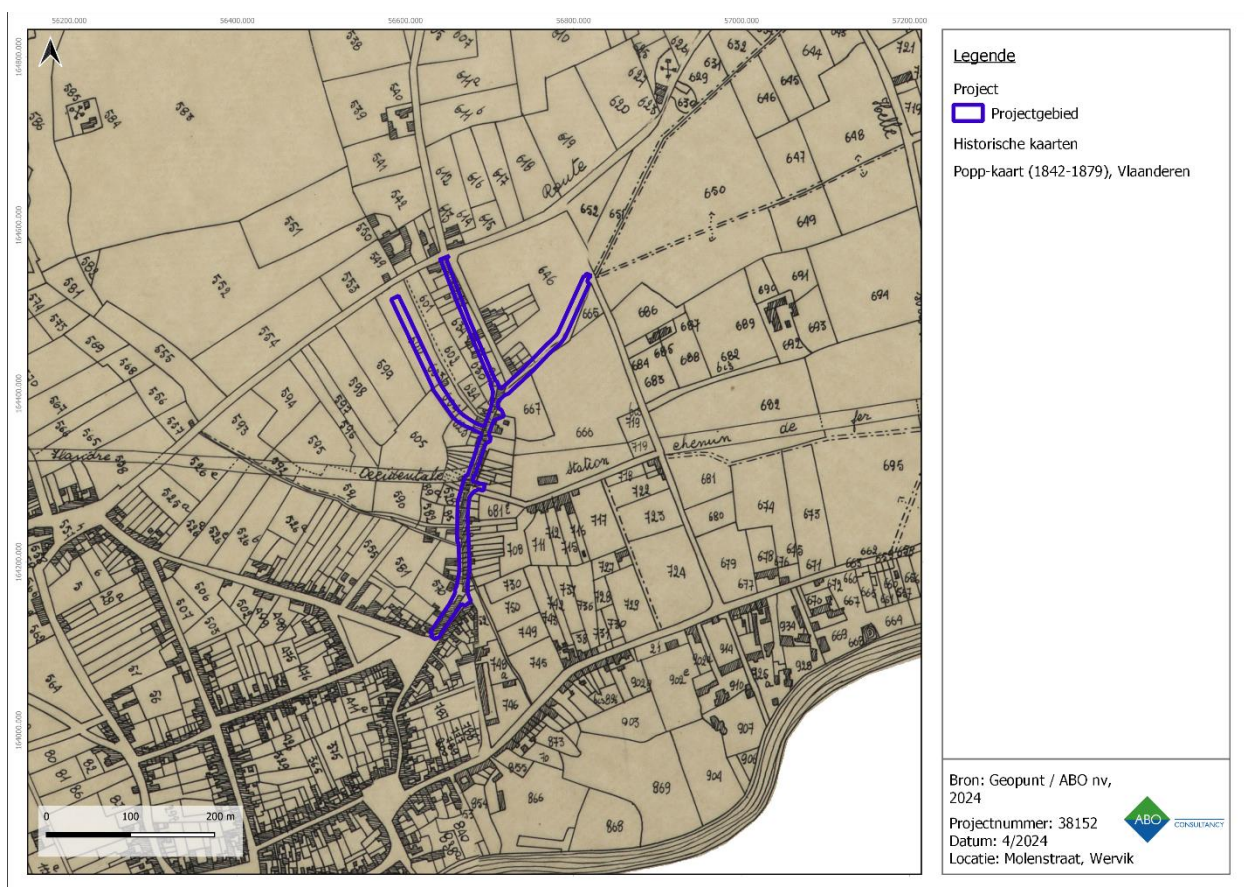
Figuur 25: Ferriskaart met aanduiding van het projectgebied

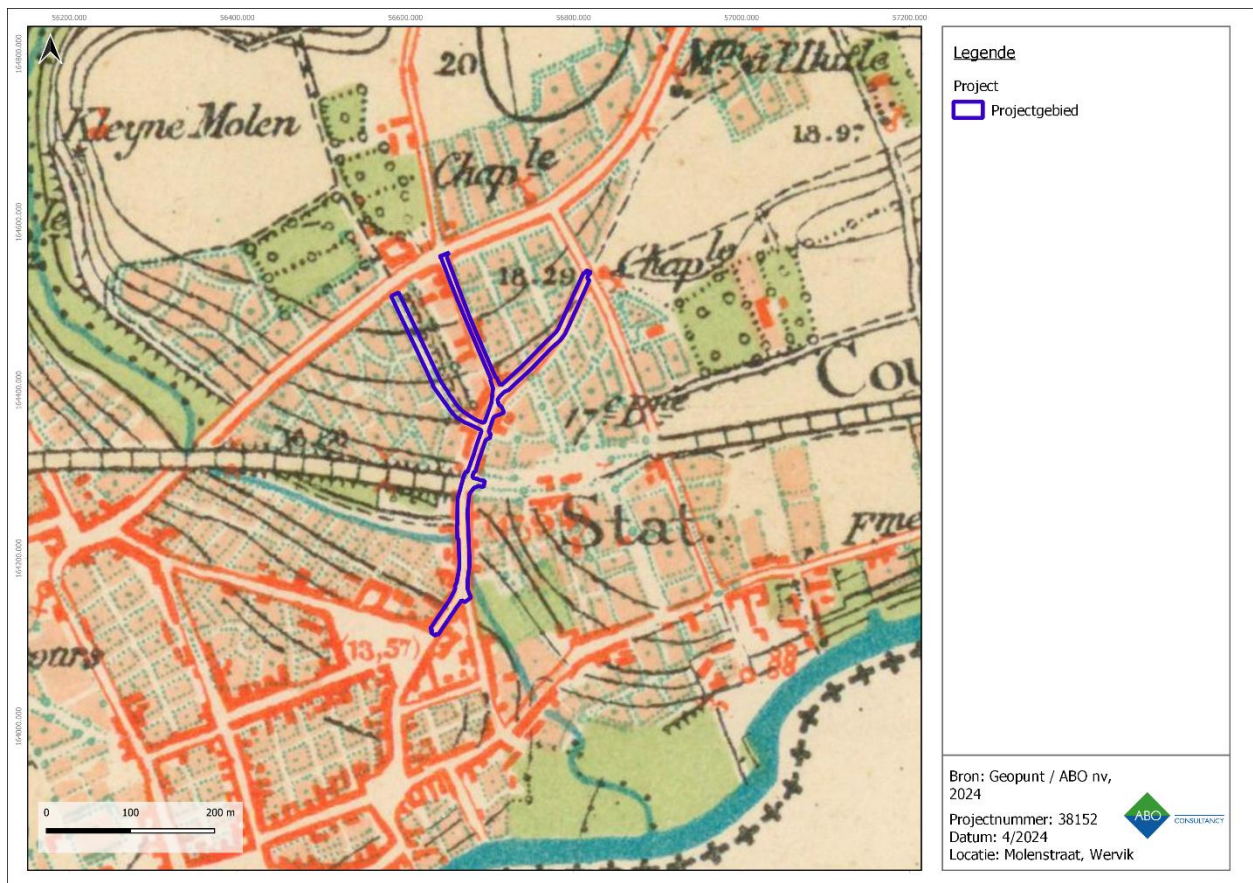
Figuur 26: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied

Figuur 27: Vandermaelen-kaart met aanduiding van het projectgebied

Figuur 28: Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied

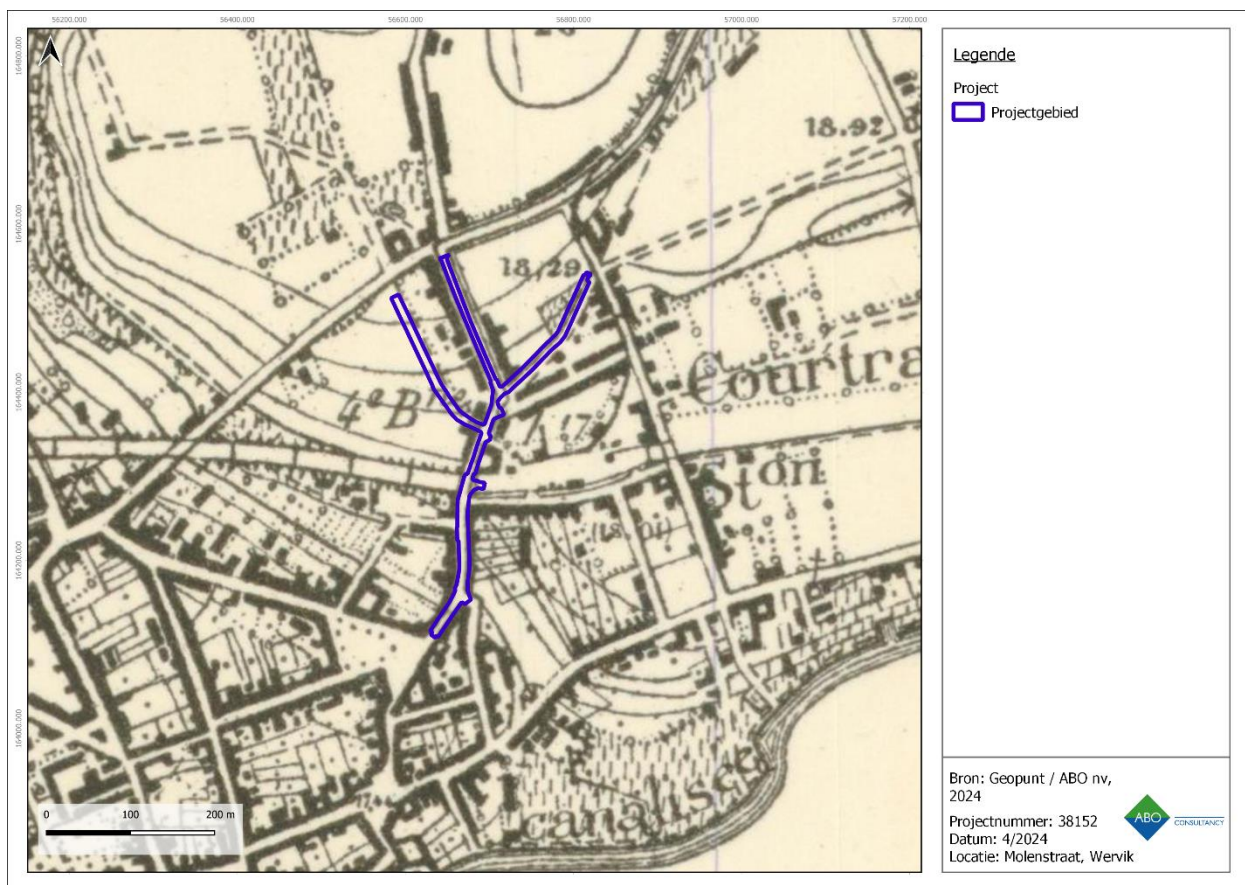

Figuur 29: Topografische kaart van 1873 met aanduiding van het projectgebied

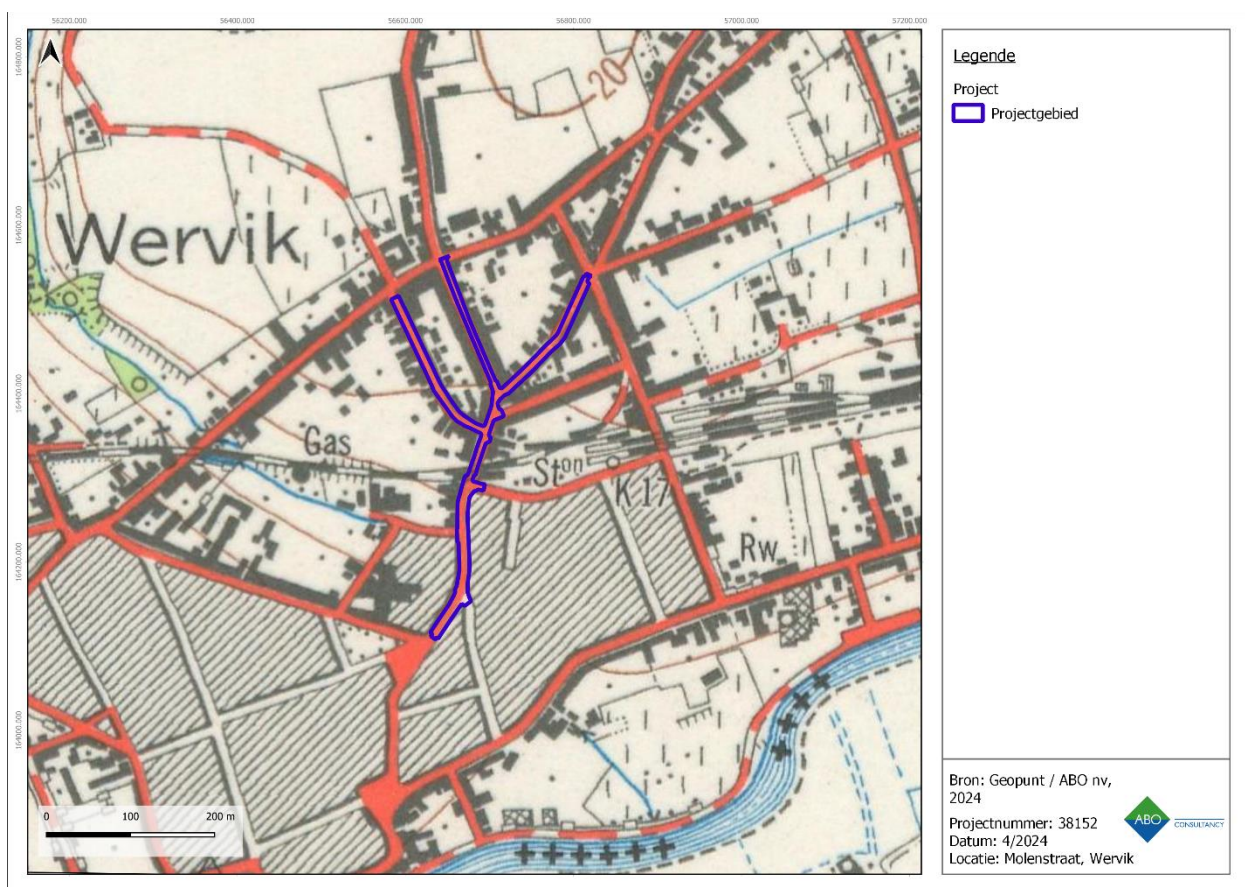
4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Op de topografische kaart uit 1939 (Figuur 30) is geen noemenswaardige verandering zichtbaar in vergelijking met die uit 1873. Op de topografische kaart uit 1969 (Figuur 31) duikt de Bakkerstraat echter op als volwaardige straat. Ook de Rekestraat lijkt de status van kleine weg voorbijgestreefd.

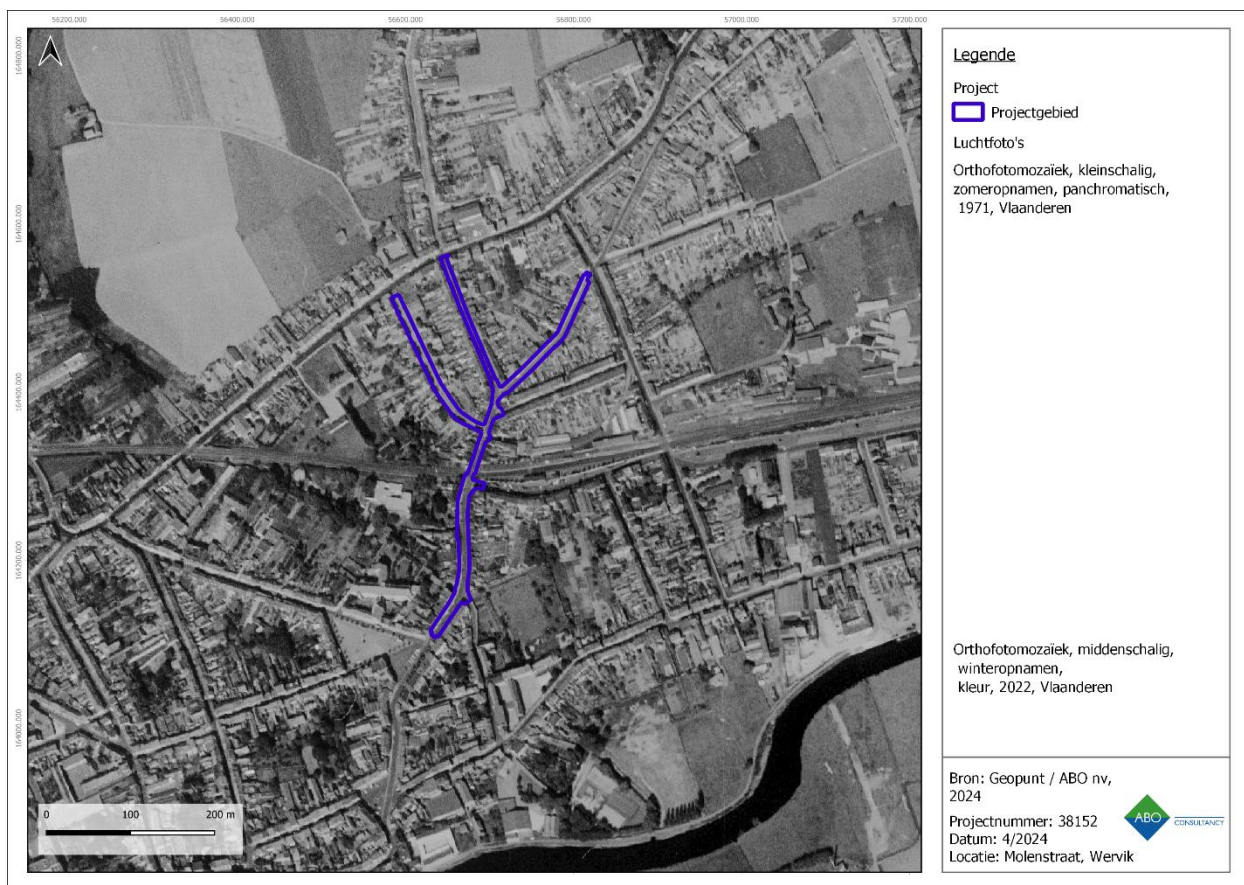
Op de luchtfoto uit 1971 (Figuur 32) is te zien dat de wijken rond het tracé, dat doorsneden wordt door de spoorlijn, volledig volgebouwd zijn. Deze situatie lijkt stabiel doorheen de tijd (Figuur 33, Figuur 34).

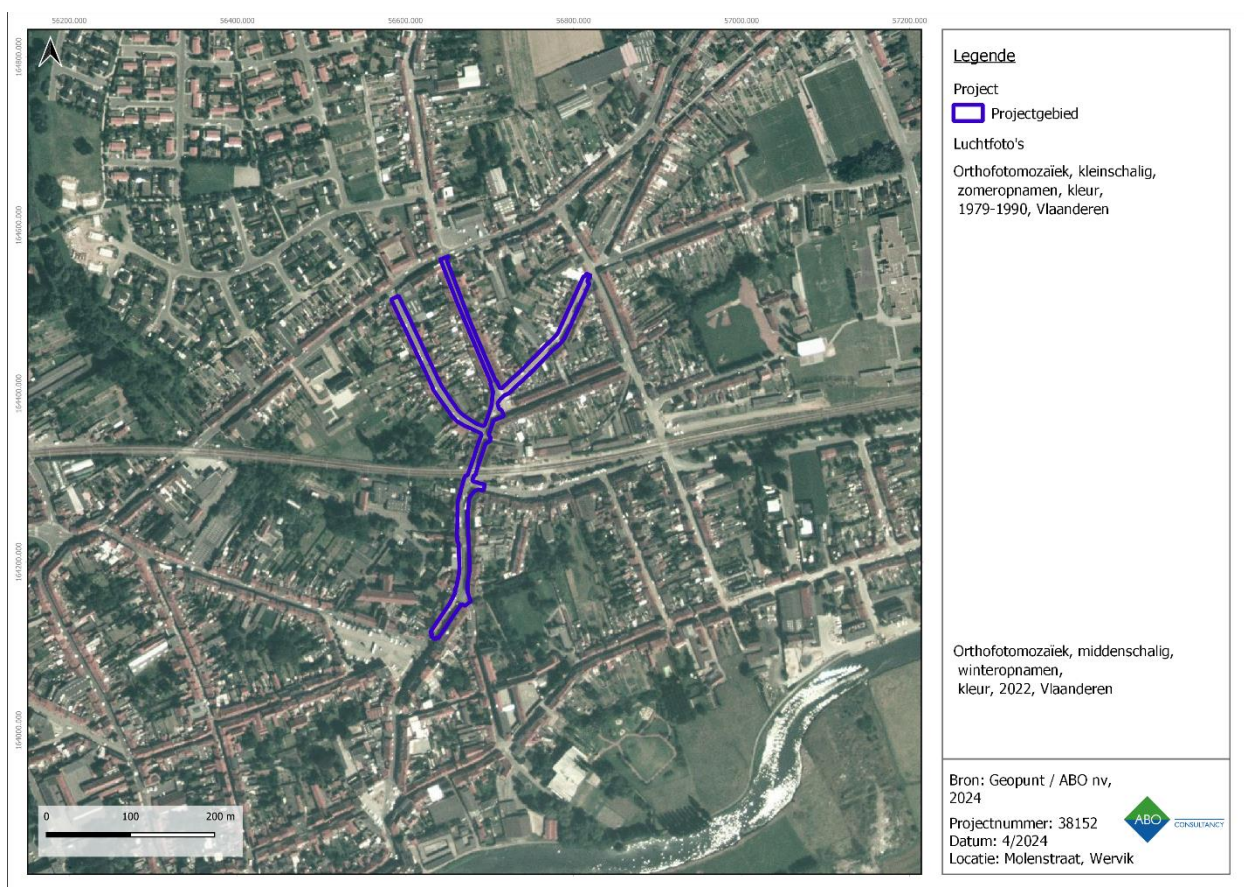
Figuur 30: Topografische kaart van 1939 met aanduiding van het projectgebied

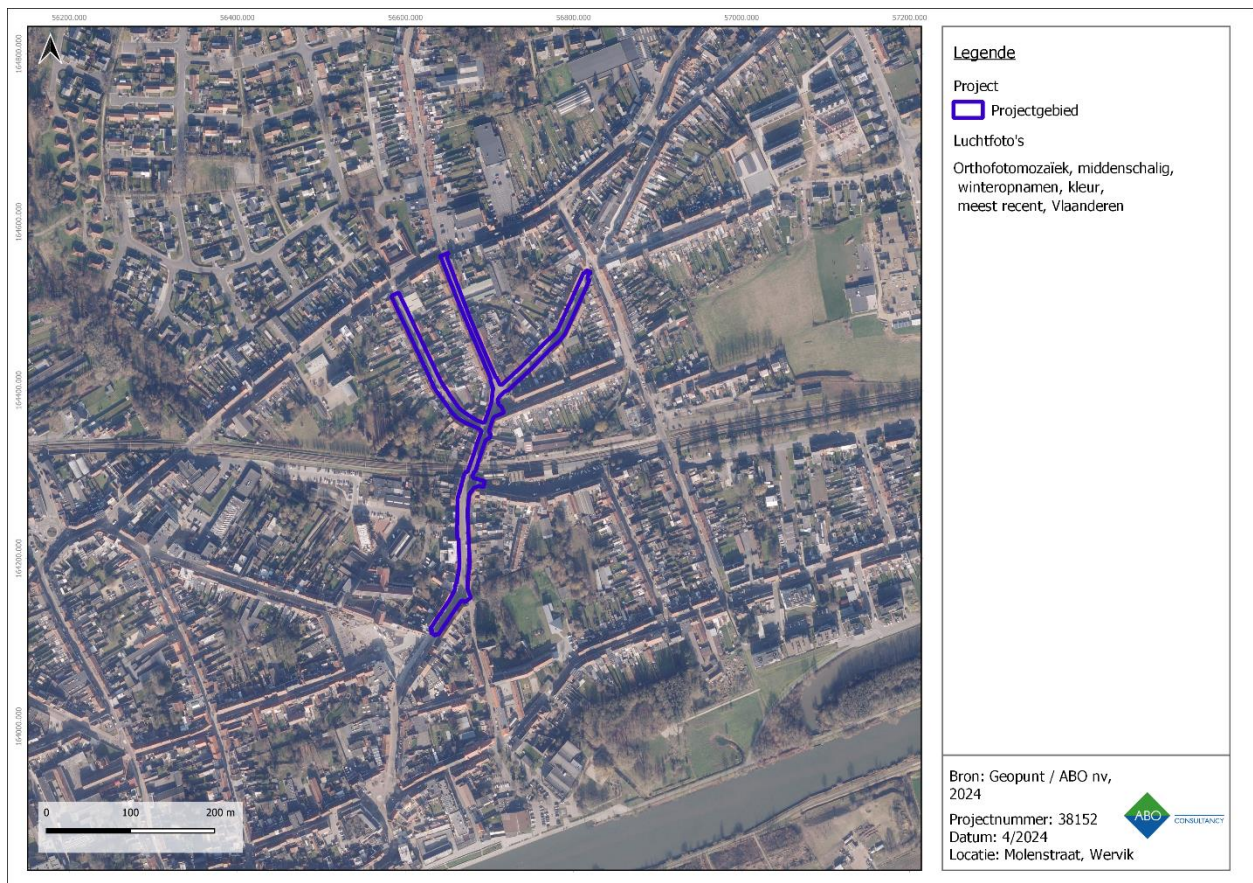
Figuur 31: Topografische kaart van 1969 met aanduiding van het projectgebied

Figuur 32: Orthofotomozaïek uit 1971 met aanduiding van het projectgebied

Figuur 33: Orthofotomozaïek uit 1988 met aanduiding van het projectgebied

Figuur 34: Meest recente orthofotomosaïek met aanduiding van het projectgebied

5 BESLUIT

Deze archeologienota werd opgemaakt door ABO nv naar aanleiding van een aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen t.h.v. de Molenstraat, Steenakker, Rekestraat en Bakkerstraat te Wervik. De geplande bodemingrepen houden rioleringswerken en aanverwante infrastructuurwerken in. Het doel van dit onderzoek is driedig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Het antwoord op deze onderzoeksvragen luidt als volgt:

- Tijdens archeologische (voor)onderzoeken met ingreep in de bodem in de directe omgeving werden sporen gevonden uit de Romeinse periode tot Nieuwste Tijd. Aangezien het huidige projectgebied zich in een vastgestelde archeologische zone, met name de historische stadskern van Wervik, bevindt, zijn de Romeinse periode en de middeleeuwen hierbij dan ook het sterkst vertegenwoordigd. Daarnaast werden er ook diverse resten uit de 1ste Wereldoorlog aangetroffen. Deze aanwezigheid wordt niet alleen bevestigd door opgravingen in de nabije omgeving, maar ook op basis van bijvoorbeeld losse (metaaldetectie)vondsten en cartografische bronnen. Op basis van deze informatie bestaat de kans om resten en/of sporen van menselijke aanwezigheid uit zeer uiteenlopende perioden aan te treffen ter hoogte van het projectgebied, **met een focus op de Romeinse periode, de middeleeuwen en de 1ste Wereldoorlog.**
- Uit historisch en landschappelijk onderzoek blijkt dat het projectgebied reeds voor een groot deel in gebruik was als weg sinds de 16de eeuw. Landschappelijk gezien is het projectgebied gelegen op de zuidelijke uitlopers van de Vlaamse vallei, tussen ca. 15 en 20 m TAW. De landschappelijke ligging van het projectgebied, op een gradiëntzone in de nabijheid van verschillende waterlopen, brengt mogelijk een verhoogde archeologische verwachting met betrekking tot de steentijden met zich mee. Daarnaast wordt het projectgebied ook doorsneden door een historische alluviale arm van de Leie, die zich vlakbij bevindt. De Quartaire sedimenten bestaan uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen en/of hellingafzettingen van het Quartair, bovenop fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen); en jongere fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat Weichseliaan). Verder staat de bodem gekarteerd als een OB-bodem, waarbij de grond sterk gewijzigd kan zijn door de mate van bebouwing. Dit maakt dat de kans op bewaring van eventueel aanwezig erfgoed uit de steentijden klein is. Het is echter niet compleet uit te sluiten dat er erfgoed uit deze periode aanwezig zou kunnen zijn.
- Het bodemarchief werd echter reeds sterk verstoord door de aanleg van een gemengd rioleringsstelsel, diverse nutsleidingen en het wegdek. De aanleg sleuf voor deze rioleringen varieerde tussen de 1,30 m en 1,90 m (plaatselijk tot 4,60 m), de geschatte verstoringsdiepte tussen de 3,07 en 3,60 m-mv. Daarnaast heeft ook de aanleg van de weginfrastructuur een verstoring van het bodemarchief met zich meegebracht. Hiervoor moet circa 60 cm gerekend worden over het gehele projectgebied (wegdek 20 cm, fundering ca. 40 cm). Verder bevinden zich aan weerszijden van het tracé verschillende nutsleidingen, waarvan de verstoringsdiepte en -breedte op ca. 1 m breed en diep geschat wordt aan beide kanten van de weg.

De huidige plannen houden de aanleg van een nieuwe, gescheiden riolering en een vernieuwing van het wegdek (zonder uitbreiding) in. De breedte van de aanleg sleuven zal daarbij 2,60 tot 3,60 m (plaatselijk tot 4,60 m), met een maximale diepte van 4,10 m-mv (Molenstraat en Steenakker); 1,80 tot 1,90 m, met een maximale diepte van 3,16 m-mv (Bakkerstraat); en 2,10 m, met een

maximale diepte van 3,47 m-mv, bedragen. Over het gehele projectgebied wordt ook het wegdek vernieuwd tot ca. 62 cm-mv, waarbij echter geen, of een verwaarloosbare, nieuwe bodemverstoring zal optreden.

Daar de werken voor het grootste deel van het projectgebied overlappen met de bestaande verstoring, wordt de impact op het bodemarchief dan ook eerder als erg laag ingeschat.

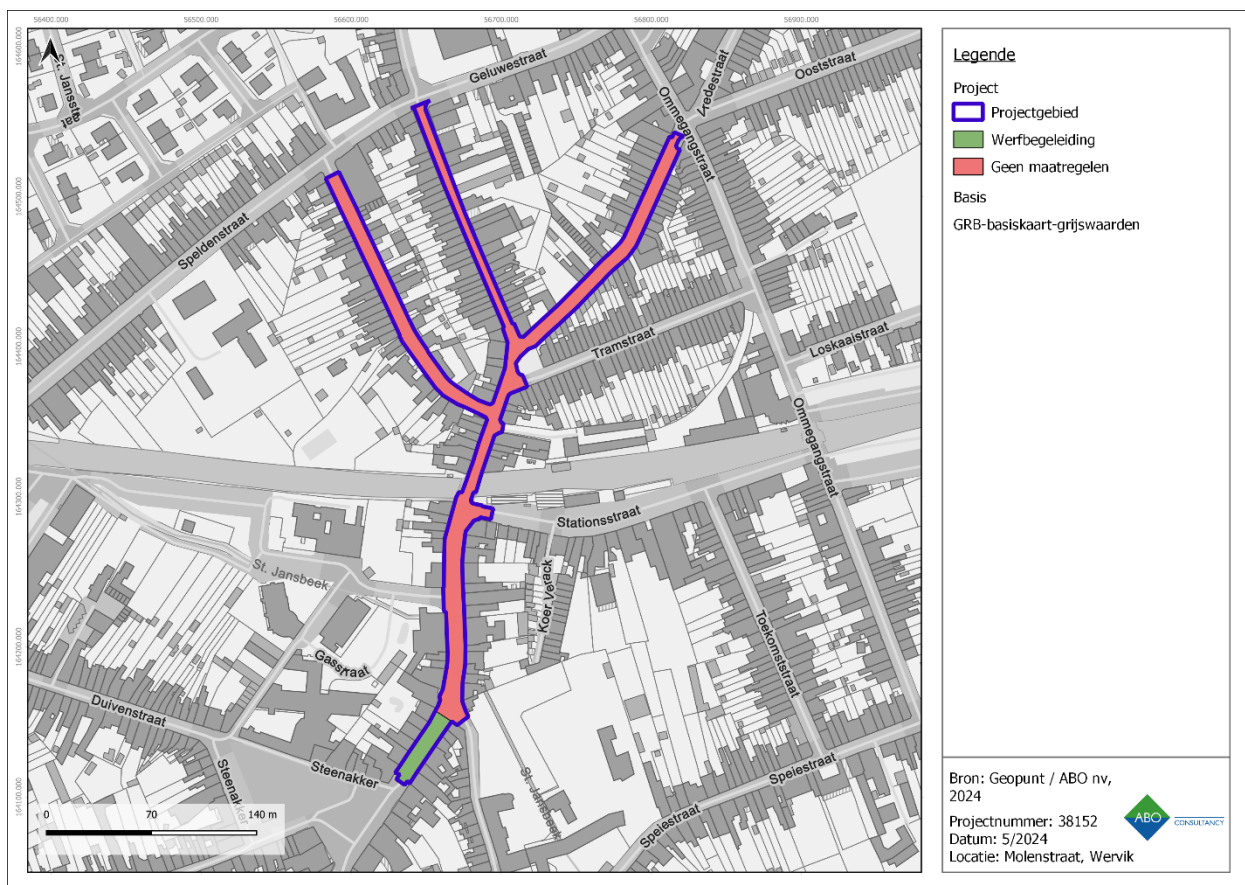
In het zuiden van Molenstraat (aansluitend op Steenakker), waar de werken aansluiten op eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek, wordt de nieuwe, gescheiden riolering echter onder het midden van de rijbaan voorzien waar de bestaande zich meer aan de zijkant (oost) van de rijbaan bevindt. Op deze locatie lijkt een grotere impact op het bodemarchief dan ook reëel.

Gezien de omvang van de verstoring die reeds plaatsvond bij de aanleg van de bestaande rioleringen, nutsleidingen en het wegdek, zal de aanleg van een nieuwe, gescheiden riolering en wegdek **voor het grootste deel van het projectgebied dan ook een verwaarloosbare impact op het bodemarchief inhouden**. De kans op het aantreffen van archeologisch erfgoed dat nog bewaard gebleven is, is dan ook zo goed als onbestaande, daar de ondergrond volledig verstoord is tot op de voorziene verstoringsdiepte. Er is hier geen potentieel tot kenniswinst meer te behalen. Indien archeologische resten toch aangetroffen zouden worden, zouden deze bovendien bij de uitbreiding van het gabarit ruimtelijke context missen.

In het zuiden van de Molenstraat, waar de locatie van de geplande werken minder sterk overlapt met de bestaande verstoring dan in de rest van het projectgebied, **kan echter niet uitgesloten worden dat er nog waardevol archeologisch erfgoed aanwezig is.**

Op basis van de bovenstaande argumenten wordt besloten dat het projectgebied wordt opgedeeld in twee zones:

- **Voor het grootste deel van het projectgebied, ter hoogte van de Molenstraat, Rekestraat en Bakkerstraat**, is er een gering potentieel tot kennisvermeerdering. De huidige bureaustudie is afdoende. Deze vaststelling doet ons concluderen dat verder archeologisch onderzoek niet aan te raden is en er wordt aldus gepleit voor **'geen maatregelen'**, zodoende omkaderd in het Programma van Maatregelen (**ca. 83%/7957m²**).
- Voor de zone **in het zuiden van de Molenstraat**, waar de werken aansluiten op (de reeds archeologisch onderzochte) Steenakker, kan op basis van bovenstaande informatie echter niet uitgesloten worden dat er nog waardevol archeologisch erfgoed aanwezig is (**ca. 17%/497m²**). de bestaande riolering ligt er ook aan de zijkant, waardoor we niet kunnen inschatten in welke mate er eventueel een bewaard bodemarchief aanwezig is in het midden van het wegdek, waar de nieuw riolering zal gelegd worden. Gezien de aard en locatie van de werken wordt er echter geen standaard traject van vooronderzoek geadviseerd, maar een opgraving in de vorm van **werfbegeleiding**, zodoende omkaderd in het Programma van Maatregelen. Andere onderzoeksmethoden zijn zowel economisch, juridisch als praktisch onmogelijk of niet wenselijk aangezien het hier de heraanleg van het rioleringsstelsel betreft en de aanleg sleuven slechts een beperkte breedte kennen.

Figuur 35: Overzicht van het archeologisch advies met betrekking tot het projectgebied

6 BIBLIOGRAFIE

6.1 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

- Atlas Cadastral parcellaire de la Belgique, Philippe-Christian Popp, uitgegeven in 1842-1879, schaal 1:5000.
- Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).
- Geopunt Vlaanderen, Orthofoto's 1971, 1979-1990, 2022, Wervik [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 29 maart 2024).
- Kaart van Sanderus [online], <https://www.kbr.be/nl/galerij/flandria-illustrata> (geraadpleegd op 25 januari 2019).
- Kaart van Villaret, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Sint-Mande (France), CH 292, uitgegeven in 1745, schaal 1:14.400.
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.
- Stedenatlas Jacob van Deventer, uitgegeven in 1545-1575, schaal 1:8000.
- Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven in 1846-1854, schaal 1:20.000.
- Topografische kaarten, 1873, 1939, 1969, Wervik [online], www.cartesius.be, (geraadpleegd op 29 maart 2024).

6.2 LITERAIRE BRONNEN

- Acke B., Bartholomieux B., Bruyninckx T., 2016. *Archeologienota Wervik Hellestraat (prov. West-Vlaanderen), Verslag van Resultaten*, Ingelmunster: Monument Vandekerckhove.
- Acke B., Bracke M., Van Quaethem K., 2017. *Archeologienota Wervik Akademiestraat 16-18*. Zelzate: Acke en Bracke.
- Bartholomieux B., Veraart D., 2017. *Archeologienota Wervik Speiestraat 154 (prov. West-Vlaanderen), Verslag van Resultaten*. Ingelmunster; Monument Vandekerckhove.
- De Gryse J., Thys C., Van Goidsenhoven W., De Tollenaere J., Willaert A., Bot B., 2017. *Sint-Maartensplein 11 (Wervik, West-Vlaanderen), Verslag van Resultaten*. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert nv.
- De Ketelaere S., 2020. *Eindverslag opgraving. Wervik, Hellestraat*, BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 1599. Gent: BAAC.
- De Ketelaere S., De Smet C. en Krug C., 2017. *Nota Wervik, Hellestraat, Verslag van Resultaten*, BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 597. Bassevelde: BAAC.
- De Raymaeker A., 2018. *Nota: Het proefsleuvenonderzoek aan de Hovenierstraat te Wervik*. Tienen: Studiebureau Archeologie.
- De Raymaeker A., Dupont L., 2017. *Het archeologisch vooronderzoek aan de Hovenierstraat te Wervik*. Tienen: Studiebureau Archeologie.

- Defrancq J., 2017. *Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Motestraat te Wervik*, ABO Archeologische Rapporten 329. Gent: ABO nv.
- Lefere M., Slabbinck F., Vanhercke J., 2018. *Ooststraat (Wervik, West-Vlaanderen), Nota Deel 1: Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem*. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert nv.
- Lefere M., Slabbinck F., Vanhercke J., 2021. *Ooststraat (Wervik, West-Vlaanderen), Rapportering opgraving, Deel 2: Verslag van resultaten van de opgraving*. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert nv.
- Matthijs J., 2002. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 27-28-36 Proven – Ieper – Ploegsteert*. Brussel: Departement Omgeving. Afdeling Vlaams Planbureau voor Omgeving.
- Van Ranst E., Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*. Gent: Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent.
- Vandeputte O., 2011. *Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten: West Vlaanderen*. Tielt: Lannoo.
- Vanhecke I., Lefere M., 2022. *Steenakker (Wervik, West-Vlaanderen). Rapportering opgraving fase 1. Deel 1: Archeologierapport*. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert nv.
- Vermeersch J., Philipsen F., 2018. *Uitbreiding en herinrichting Robert Klingstraat 33a, Wervik. Archeologienota Archeologisch vooronderzoek*, RAAP België – Rapport 186. Eke: RAAP België.

6.3 INTERNETBRONNEN

- Geoportaal Onroerend Erfgoed 2024: [Online], <https://geo.onroerenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 29 maart 2024).
- Geopunt Vlaanderen 2024: Bodemkaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online]: <http://www.geopunt.be/> (geraadpleegd op 29 maart 2024).
- Inventaris onroerend Erfgoed 2024: [Online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd op 29 maart 2024).